

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Andrea Pavelcová

**Fotografie jako autorské dílo
a ochrana autorských práv fotografa**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zuzana Císařová

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 3.9.2018

Andrea Pavelcová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala konzultantce mé práce JUDr. Zuzaně Císařové za ochotu a vstřícnost, se kterou se ujala vedení této práce.

Obsah

ÚVOD	7
1 AUTORSKÉ PRÁVO	11
1.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA	12
1.2 PRINCIPY OCHRANY AUTORSKÉHO PRÁVA	15
1.3 OKAMŽIK VZNIKU AUTORSKÉHO PRÁVA	15
1.4 DUALISMUS AUTORSKÝCH PRÁV	16
1.5 PRÁVO DÍLO UŽÍT	19
2 FOTOGRAFIE JAKO AUTORSKÉ DÍLO	21
2.1 AUTORSKÉ DÍLO PODLE AUTORSKÉHO ZÁKONA	21
2.2 DRUHY FOTOGRAFIÍ	22
3 AUTOR FOTOGRAFIE	25
3.1 AUTOR DÍLA ANONYMNÍHO A PSEUDONYMNÍHO	26
3.2 AUTOR DÍLA ZAMĚSTNANECKÉHO	28
3.3 SPOLUAUTOŘI	30
4 FOTOGRAFOVÁNÍ CIZÍCH VĚCÍ A OSOB	32
4.1 SVOBODA PANORAMATU	32
4.1.1 TŘÍKROKOVÝ TEST	35
4.1.2 UMÍSTĚNÍ A ÚHEL FOTOAPARÁTU	36
4.2 NÁHODNÉ ZACHYCENÍ DÍLA	37
4.3 FOTOGRAFOVÁNÍ OSOB	38
5 VOLNÁ UŽITÍ A ZÁKONNÉ LICENCE UŽITÍ FOTOGRAFIE	41
5.1 VOLNÁ UŽITÍ	41
5.2 ZÁKONNÉ LICENCE	42
5.2.1 ROZMNOŽOVÁNÍ NA PAPÍR NEBO PODOBNÝ PODKLAD	42
5.2.2 CITACE	42
5.2.3 PROPAGACE VÝSTAVY UMĚLECKÝCH DĚL A JEJICH PRODEJE	43
5.2.4 UŽITÍ DÍLA UMÍSTĚNÉHO NA VEŘEJNÉM PROSTRANSTVÍ	43

5.2.5	ÚŘEDNÍ A ZPRAVODAJSKÁ LICENCE	44
5.2.6	UŽITÍ DÍLA V RÁMCI OBČANSKÝCH ČI NÁBOŽENSKÝCH OBŘADŮ NEBO V RÁMCI ÚŘEDNÍCH AKCÍ POŘÁDANÝCH ORGÁNY VEŘEJNÉ SPRÁVY, V RÁMCI ŠKOLNÍCH PŘEDSTAVENÍ A UŽITÍ DÍLA ŠKOLNÍHO	46
5.2.7	OMEZENÍ PRÁVA AUTORSKÉHO K DÍLU SOUBORNÉMU	46
5.2.8	KNIHOVNÍ LICENCE	47
5.2.9	LICENCE PRO URČITÁ UŽITÍ OSIŘELÉHO DÍLA	47
5.2.10	LICENCE PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM	47
5.2.11	LICENCE PRO DOČASNÉ ROZMNOŽENINY	48
5.2.12	LICENCE PRO FOTOGRAFICKOU PODOBIZNU	48
5.2.13	NEPODSTATNÉ VEDLEJŠÍ UŽITÍ DÍLA	48
5.2.14	LICENCE K DÍLŮM UŽITÉHO UMĚNÍ A DÍLŮM ARCHITEKTONICKÝM	49
5.2.15	LICENCE PRO SOCIÁLNÍ ZAŘÍZENÍ	49
5.2.16	LICENCE PRO KARIKATURU A PARODII	49
5.2.17	UŽITÍ ORIGINÁLU NEBO ROZMNOŽENINY DÍLA VÝTVARNÉHO, FOTOGRAFIE NEBO DÍLA VYJÁDŘENÉHO POSTUPEM PODOBNÝM FOTOGRAFII JEHO VYSTAVENÍM	50
5.3	DŮLEŽITOST VEŘEJNÉHO ZÁJMU	50
6	POJEM LICENCE	52
6.1	LICENČNÍ SMLOUVA	52
6.1.1	VÝHRADNOST LICENCE	53
6.1.2	ODMĚNA ZA POSKYTNUTÍ LICENCE	54
6.1.3	ZPŮSOB UŽITÍ DÍLA A ROZSAH LICENCE	55
6.1.4	MOŽNOST VÝVOJE LICENCE	56
7	PROSTŘEDKY K PRÁVNÍ OCHRANĚ FOTOGRAFA	57
7.1	PŘEDCHÁZENÍ ZÁSAHŮM DO AUTORSKÉHO PRÁVA	57
7.2	NÁROKY Z PORUŠENÍ AUTORSKÉHO PRÁVA	58
7.2.1	OBČANSKOPRÁVNÍ NÁROKY	58
7.3	PŘESTUPKY A TRESTNĚPRÁVNÍ ASPEKTY AUTORSKÉHO PRÁVA	66
7.3.1	PŘESTUPKY V AUTORSKÉM PRÁVU	67
7.3.2	TRESTNĚPRÁVNÍ ASPEKTY AUTORSKÉHO PRÁVA	68
	ZÁVĚR	72

<u>SEZNAM ZKRATEK</u>	<u>75</u>
<u>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ</u>	<u>77</u>
<u>ABSTRAKT</u>	<u>84</u>
<u>ABSTRACT</u>	<u>85</u>
<u>KLÍČOVÁ SLOVA</u>	<u>87</u>
<u>KEYWORDS</u>	<u>87</u>
<u>NÁZEV</u>	<u>87</u>
<u>TITLE</u>	<u>87</u>

Úvod

Píše se rok 1862 a nejvyšší odvolací soud ve Francii právě vydává konečný rozsudek ve věci Mayer a Pierson, v němž definitivně potvrzuje, že „*fotografické obrazy mohou být výsledkem myšlení, ducha vkusu a inteligence fotografa*“, a fotografie poprvé dosahuje právního postavení uměleckého díla.¹ Vlekly spor pařížské žalující fotografické firmy Mayer a Pierson proti konkurenční firmě Betbéder, Thiebault a Schabbé se týkal fotografie hraběte Cavoura, jež byla vyretušována a prodána zaměstnanci žalované firmy.

Fotografii byla po dlouhém sporu přirčena podoba originálního a tvůrčího uměleckého díla, pro které je typický charakteristický rukopis různých autorů. Nejvyšší odvolací soud vyvrátil názor soudu první instance a rozhodl, že je na fotografické postupy potřeba nahlížet podobně jako na ty malířské a fotograf, stejně jako malíř, je schopen pořízením fotografie realizovat svou vizi a vtělit ji fotografii uměleckou činností spolu s estetickým cítěním. Do této doby se soud nikdy nezabýval otázkou, zda je fotografie autorským dílem a fotografie až do tohoto zlomového případu představovala jen výsledek řemeslné či průmyslové činnosti, nikoliv výsledek kreativní umělecké činnosti.²

Na fotografii dodnes nahlížíme jako na originální umělecké dílo, které je potřeba autorským právem chránit. V potaz je třeba vzít fotografovou práci s kompozicí, nastavením světla či volbou předmětů na snímku. Je to fotografické dílo, jehož tvůrčí myšlenka je vyjádřena pomocí obrazu výrazovým prostředkem tvaru a barvy, světlem a stínem, za použití fototechniky.³ Autorem fotografie je fotografující osoba, která vyvíjí duševní i fyzickou aktivitu, tedy přemýšlí o světle a stínu, nastavuje clonu a volí přesný okamžik zmáčknutí spouště.⁴

---

¹ Betbéder and Schwalbé C. Mayer and Pierson [online]. Court of Cassation. 21 November 1862, Primary Sources on Copyright (1450-1900), eds L. Bently & M. Kretschmer. [cit. 27.4.2018]. Dostupný z: http://www.copyrighthistory.org/cam/tools/request/showRecord.php?id=record_f_1862

² VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo : autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. s. 11. ISBN 978-80-7502-043-7.

³ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 2 [Autorské dílo]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3. ISBN 978-80-7400-432-2.

⁴ DOLEJŠÍ, Tomáš. *Jak je to s autorstvím ve fotografii?* In: Fotorádce.cz [online]. 6.11.2014. [cit. 12.6.2018]. Dostupné z: <https://www.fotoradce.cz/jak-je-to-s-autorstvim-ve-fotografii>

Téma diplomové práce jsem si vybrala z důvodu blízkého vztahu k fotografování a právu v online prostředí, kde není povědomí o fungování ochrany autorských děl dle mého názoru dostačující. Tato diplomová práce se zabývá úpravou fotografie jako autorského díla, samotnou osobou autora fotografie a jeho práv i povinností, potažmo jeho nároky na ochranu svého autorského díla. Fotografie a její autorskoprávní problematika je čím dál častěji skloňována a medializována. Judikatura se neustále rozšiřuje o nové a často překvapující rozhodnutí ohledně autorství fotografií nebo o otázce, co je nebo není fotografií. Fotografie jako autorské dílo považuji za mimořádně zajímavou problematiku, která se týká široké veřejnosti, proto se budu tématu charakteristiky a užití fotografie v této diplomové práci podrobně věnovat.

Hlavními zdroji práce jsou relevantní právní předpisy České republiky a Evropské unie, mezinárodní smlouvy, ale také česká i evropská judikatura, která nás zavede do nejzajímavějších aspektů autorskoprávní ochrany fotografie. Česká odborná literatura se však právní problematikou fotografií uceleně téměř vůbec nezabývá a jednotlivé právní problematiky jsou sice v některých zdrojích probrány kvalitně a rozsáhle, nikoliv však uceleně ke vztahu k fotografii.⁵ Mezi významné zdroje této práce však patří publikace M. Valouška *Fotografie a právo*, která se jako jedna z prvních odborných literárních zdrojů zabývá právními aspekty fotografie, dále odborný článek I. Telce *Autorské právo k fotografiím podle nového autorského zákona* z časopisu *Právní rozhledy* 2000 nebo publikace *Autorské právo a práva související* od J. Srstky a kolektivu. Další podrobné informace byly čerpány z právních komentářů I. Telce a kolektivu a H. Chaloupkové a kolektivu. Práce čerpá i z článků v podobě právních rad pro fotografy, které sice odborně právní problematiku neřeší, ale nabízí praktický pohled na věc.

Na úrovni právního řádu České republiky je nejvýznamnější zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále také jako „autorský zákon“ nebo „AZ“). Právní problematiky fotografie se dotýká též zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také jako „občanský zákoník“ nebo „OZ“). V České republice neexistuje ucelená právní úprava pouze právních vztahů vznikajících spolu se vznikem fotografie nebo dokonce ještě

---

⁵ VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo : autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. s. 9. ISBN 978-80-7502-043-7.

v určitých momentech před samotným stiskem spouště fotoaparátu. I proto je pro mě sepsání této práce mimořádnou výzvou a pokusím se odbornou, avšak čtivou formou čtenáře uvést do problematiky a široce obsáhnout celé téma práce. V dnešní době technologických pokroků je nezbytné, aby právní systém pružně reagoval na současný rozvoj informační společnosti, ve které se stále častěji setkáváme se zneužíváním autorova talentu a snahy. Smyslem právní úpravy musí být zajištění morálních i materiálních zájmů autorů a zabránění především nelegální produkci nejruznějších rozmnoženin autorských děl.

Jelikož v České republice nenajdeme ucelenou právní úpravu ochrany fotografie, je cílem této práce detailně a souhrnně popsat současnou právní úpravu, pomocí jednotlivých právních institutů vyložit základní vztahy ve fotografii. Názornými příklady práce poukáže na to, co přesně je právem u fotografií chráněno, jaká práva mají fotografové nebo jiní nositelé práv a které povinnosti se naopak vztahují na veřejnost vůči autorským dílům. Samotní fotografové ani veřejnost totiž v mnoha případech netuší, kam až sahá hranice ochrany autorských děl a kde naopak není možné se této ochrany dovolat. V druhé řadě zhodnotím i účinnost této úpravy a ráda bych zodpověděla otázku, zda je současně poskytovaná právní úprava pro fotografie v České republice dostačující a autorům je poskytována přiměřená ochrana s ohledem na rozvoj technologií. Smyslem práce je tak především shrnout problematiku fotografie jako autorského díla a vyhodnotit důležité aspekty ochrany autorů. Vzhledem k osobnímu zájmu o fotografii se pokusím k tématu práce přistoupit s přihlédnutím k vlastním zkušenostem a otevřít otázky aktuální situace ochrany fotografie v online prostředí.

V první kapitole se zaměřím na základní pojmy autorského práva důležité a nezbytné pro tvorbu této práce. Vymezím, z jaké právní úpravy u autorského díla vycházíme, jaké jsou principy její ochrany, ve kterém okamžiku tato práva vznikají a jak je dělíme. Druhá kapitola se bude věnovat podrobně přímo fotografii jako autorskému dílu, především jejím specifickým znakům a jednotlivým druhům. Třetí kapitola čtenáře seznámí s autorem fotografie, podrobně přiblíží problematiku děl anonymních, pseudonymních, dotkne se i některých aspektů díla zaměstnaneckého a spoluautorů fotografie. Čtvrtá kapitola pojme fotografii z opačné strany, a to především z hlediska omezení samotného fotografa, kdy zachycuje cizí věci a osoby. Pátá kapitola přiblíží volná užití a zákonné licence užití fotografie. Šestá kapitola se

dotkne licenčních smluv a specifik, která se týkají právě fotografů, a konečně poslední, sedmá kapitola podrobně rozebere prostředky k právní ochraně fotografa a zhodnotí jejich kvalitu a rozsah. V závěru práce se pokusím odpovědět na otázky položené v úvodu práce a shrnout poznatky, ke kterým jsem dospěla v průběhu psaní a které považuji za významné i pro oblast autorských práv v obecné rovině.

Prostřednictvím fotografie lze vyjadřovat myšlení nejen autora, ale také celé společnosti. Některým fotografiím nemusíme rozumět, některé nás mohou pohoršovat, jiné mohou mít veřejný prospěch nebo významnou hodnotu. Fotografie může mít vyšší poslání, může způsobit převrat myšlení o určitých problémech nebo vyvolat emoce v obrovské masě lidí. Ať už se jedná o negativní nebo pozitivní emoce, autor se jimi fotografií zpravidla snaží zanechat jedinečný vzkaz, a proto je z hlediska autorského práva hoden náležité ochrany.

1 Autorské právo

První kapitola diplomové práce si klade za cíl uvést čtenáře do základů a principů autorského práva včetně právních pramenů, ze kterých autorské právo vychází. Předpokladem správného pochopení právního režimu fotografie je vymezení základních pojmů, protože i ty s sebou nesou jistá definiční úskalí. Samotné vysvětlení pojmů poskytne čtenáři srozumitelnější a ucelenější pohled na celou problematiku. Zároveň je díky tomu ušetřen následným opakujícím se definicím v místech, kde se již budu detailně zabírat jednotlivými aspekty fotografie jako autorského díla a prostředkům k její ochraně.

Otázka autorských práv se dotýká každého z nás. S rozvojem informačních technologií se uživatelé internetu i jiných kanálů každý den setkávají s autorským právem a mnohdy ani netuší, jaká pravidla v online prostředí z hlediska autorskopravní ochrany platí. Například fotografovi vzniká autorské právo již okamžikem vyjádření fotografie, která je smysly vnímatelná,⁶ ačkoliv vyfotil jen libovolný snímek na dovolené viditelný jen pomocí elektronického přístroje. Autorské právo zde vznikne bez ohledu na jeho vůli přímo ze zákona, a to bez ohledu na to, zda o něj má zájem nebo zda takové právo nestojí.⁷

Autorské právo⁸ v systému spadá pod pojem duševní vlastnictví. To řadíme mezi nehmotné věci, tedy vše, co je rozdílné od osoby a slouží k potřebám lidí.⁹ Jsou to práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty. Na rozdíl od hmotných věcí, které mají povahu samostatného předmětu jako ovladatelné části vnějšího světa.¹⁰ Autorská práva jsou práva absolutní a z této povahy působí proti všem dalším osobám a jsou chráněna přímo zákonem. Autorské právo však ještě dělíme na dva druhy a hovoříme pak o doktríně dualismu autorského práva, jejíž

---

⁶ Srov. § 9 odst. 1 AZ.

⁷ Taková situace by se však mohla vyřešit autorovým projevem vůle v podobě nepodmíněného souhlasu s bezplatným užíváním svého díla.

⁸ V souvislosti s pojmem autorské právo je potřeba zmínit, že by bylo vhodnější používat označení autorské právo a práva související. Kromě samotných práv autorů právní řád České republiky chrání i práva výkonných umělců, producentů zvukových a audiovizuálních záznamů a vysílatelů atd.

⁹ Srov. § 489 OZ.

¹⁰ Srov. § 496 odst. 1 OZ.

některé prvky jsou zavedeny v českém právním řádu.¹¹ Jedná se v tomto případě o osobnostní a majetkové právo, která jsou tvořena dílčími oprávněními a kterým se budu věnovat v této práci v následujících kapitolách.

Jedním z důvodů, proč jsem si vybrala právě obor autorského práva, je ten, že sleduje lidskou tvořivost a chrání nehmotné výsledky umělecké tvorby. Z mého pohledu se jedná o jedno z nejpřirozenějších práv, které vychází z lidské činnosti a projevu osobní povahy. Jsou to tvůrčí plody lidské osobnosti a autorské právo přispívá nejen k jejímu rozvoji, ale i k rozvoji společnosti. Podporuje tím lidské nadání, schopnost tvořit, ale dotýká se kulturních i hospodářských zájmů. Stát tak přispívá ke svobodnému rozvoji autorů, prostřednictvím výkonu a ochrany jejich práv například typovým licenčním závazkem v občanském zákoníku, soukromoprávními nároky při ohrožení či porušení práva nebo žalobními podle veřejného práva procesního. Právě v tom spočívá základní povahový rys, který ozvláštňuje postavení autorského práva a práva výkonných umělců v rámci zákonodárné soustavy soukromých práv.¹² Toto ozvláštění je patrné například z předpokladu souhlasu fotografa, jakožto jeho osobního projevu, s užitím fotografie, ale i z ochrany umělecké hodnoty takového díla.

Vedle samotného díla nesmíme zapomínat ani na vše, co do něj autor investoval. Tím se rozumí vše, co autor vynaložil do vzniku nehmotného majetku. Ať už se jedná o koupi vybavení, úsilí a dovednosti fotografa, aranžování, nasvícení nebo nastavení fotoaparátu. Z pohledu autorského práva je sice významný až výsledek této investice, nicméně investiční pojetí hraje roli především v oblasti hospodářské soutěže a ochrany před nekalou soutěží.

1.1 Právní úprava

Stát klade důraz na ochranu přirozených práv člověka a pomocí vymezení jeho výkonu a ochrany vymezuje autorské právo současně ve vztahu k jiným přirozeným právům a svobodám, typicky svobodě projevu. Autorské právo je veřejné subjektivní právo k výsledkům tvorby, jak jej zakotvuje čl. 34 odst. 1 Listiny základních práv

---

¹¹ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 46. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹² Tamtéž, s. 43.

a svobod.¹³ Podobné ustanovení nalezneme i ve Všeobecné deklaraci lidských práv¹⁴ nebo v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.¹⁵ Listina základních práv a svobod garantuje ochranu práv k výsledkům tvůrčí duševní činnosti a tvoří tak ústavní východisko pro ochranu zájmů nositelů práv. V čl. 10 Listiny základních práv a svobod najdeme zakotvení osobnostní složky autorských práv a v čl. 11 složku majetkovou spočívající v ochraně vlastnického práva. Právo vlastnit majetek se tedy týká pouze majetkových (netvůrčích) práv, které jsou prostředkem ochrany vynaložené investice a zpravidla předurčují osobu nositele práv.

Stěžejní úpravou autorského práva i samotné fotografie je zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Předmět úpravy spočívá primárně v ochraně osoby autora a některých dalších osob, garantuje jejich autorská práva a práva s právem autorským související. Upravuje výkon a ochranu těchto práv a rozšiřuje tím pojetí autorských práv jako přirozených subjektivních práv, jejichž existenci stát pouze uznává. Pojem fotografie jako autorské dílo obsahuje autorský zákon v § 2 a vyjadřuje ho jako jedinečný výsledek duševní činnosti autora. Český autorský zákon se podle zásady teritoriality aplikuje i na práva zahraničních autorů, pokud se jejich díla stávají předmětem užití na území České republiky. Autorský zákon tak vznikl jako komplexní právní norma odpovídající vysokému standardu ochrany práv duševního vlastnictví v zemích s vyspělou tržní ekonomikou. Je speciální normou v poměru k občanskému zákoníku, který se podpůrně uplatní tam, kde neexistuje úprava dle autorského zákona.

Z mezinárodní úpravy je třeba zmínit Bernskou úmluvu o ochraně literárních a uměleckých děl (dále také jako „Bernská úmluva“),¹⁶ která přiznává fotografickým dílům stejnou autorskoprávní ochranu jako jiným uměleckým dílům. Hlavním důvodem existence mezinárodních smluv je především existence negativních důsledků zásady teritoriality, jedné ze základních zásad práva duševního vlastnictví. Podle této zásady se obsah autorskoprávní ochrany včetně rozsahu a podmínek řídí právním řádem státu, kde se uplatňuje právo na ochranu. Není tak významné právo státu původu díla nebo autora, ale právo státu ochrany. Z důvodu velké odlišnosti

---

¹³ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Srov. § 27 odst. 2 Všeobecné deklarace lidských práv. b.m.: Společnost pro lidská práva, 1968.

¹⁵ Srov. § 15 odst. 1 písm. c) Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. New York, 1966.

¹⁶ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, ve znění revizí – Revidovaná úmluva bernská – RÚB (vyhláška č. 133/1980 Sb.).

národních úprav pak narážíme na překážky pro mezinárodní obchod či kulturní výměny. Bez mezinárodních smluv by nebyla poskytnuta dostatečná ochrana autorských děl mimo teritorium státu původu nebo autora a chyběla by alespoň minimální požadovaná společná úroveň ochrany. Právě Bernská úmluva je založena na zásadách teritoriality, národního zacházení v cizineckém režimu, bezformálnosti práv (a principu automatické ochrany v další kapitole) a nezávislosti ochrany na ochraně státu původu.

Rozšiřování ochrany autorských práv je nezbytné i pro právo Evropské unie. Je základním předpokladem růstu a vyšší konkurenceschopnosti a musí být součástí volného pohybu zboží a služeb. Významnou směrnicí pro fotografii je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Jedná se o kodifikované znění, neboť byla touto směrnicí zrušena směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993, o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. Směrnice 2006/116/ES kromě stanovení doby trvání majetkových práv vymezuje také počátek předmětných lhůt. S odkazem na článek 2 Bernské úmluvy je stanovena jako trvající po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti bez ohledu na den, kdy bylo dílo sděleno veřejnosti. Tuto materii týkající se doby ochrany autorského práva již náš autorský zákon v původním znění obsahoval. Směrnice 2006/116/ES obsahuje i jiná specifická ustanovení, mezi nimi například ochranu fotografií a ustanovení o tom, že se směrnice nepoužije na osobnostní práva. Úpravu fotografií vymezuje svým čl. 16 tak, že „Ochrana fotografií je v členských státech upravena rozdílně. Fotografické dílo je ve smyslu Bernské úmluvy považováno za původní dílo, pokud se jedná o autorův duševní výtvar, který odráží jeho osobnost, přičemž se neberou v úvahu žádná jiná kritéria, například hodnota nebo účel. Ochrana ostatních fotografií by měly upravovat vnitrostátní právní předpisy.“ Podle mezinárodních a komunitárních pramenů práva tak můžeme říci, že je požadavek na původnost díla splněn tím, že se jedná o autorův duševní výtvar, který odráží jeho osobnost.

Porušování autorského práva patří v České republice s neustále se rozvíjející technologií k velkým problémům. Běžné veřejnosti jsou zákony poměrně nesrozumitelné a pachatelé v oblasti přestupků mnohdy netuší, co jim zákon ukládá. Setkáváme se tak nejen s neznalostí práv a povinností z oblasti autorského práva, ale

také s porušováním zákona v případech, kdy pachatelé spoléhají na nejasné vymezení zákona či nízkou vymahatelnost práva a obtížné dokazování přestupků.

1.2 Principy ochrany autorského práva

Ochrana autorského práva využívá několik principů. Prvním z nich je neformálnost a automatický vznik této ochrany, ke kterému není vyžadován žádný formální úkon nebo jiná aktivita. Tím se odlišuje například od vzniku průmyslových práv, k jejichž vzniku je zpravidla zapotřebí podat přihlášku, zaplatit poplatek a vyčkat na kladné vyřízení žádosti. Autorské právo tedy sice vzniká levněji a jednodušeji, zato jeho existenci nedokládá žádný veřejný rejstřík a v případě sporu o autorství často není dokazování osvědčující vlastnictví tak jednoduché jako například u ochranných známek. Nicméně právě proto jsem zasvětila práci autorskému dílu, konkrétně fotografii, která byla nejednou předmětem zajímavých sporů, ať již z pohledu autorství nebo následného neoprávněného užití.

Zůstaňme u rozdílů práv autorských a průmyslových, neboť dalším takovým principem je ochrana formy. Vyjádření díla v jakékoli vnímatelné podobě je vždy jeho zhmotněním (materializací).¹⁷ Autorské právo chrání zásadně jen vnější formu provedení, nikoliv obsah, tedy originalitu nápadu, myšlenku či kompozici. Proto je odlišné vyjádření byť stejných myšlenek považováno za nové vyjádření, a tedy i za nové autorské dílo.

Dalším z principů je nepřevoditelnost práv, tedy nemožnost převést autorství na další osoby, časové omezení a teritorialita, kterým se bude práce v následujících kapitolách též věnovat.

1.3 Okamžik vzniku autorského práva

Vznik autorského práva je spojen s okamžikem vyjádření díla v jakémkoliv objektivně vnímatelné podobě.¹⁸ Vnímatelná podoba je jedním z předpokladů, aby mohl být tvůrčí výtvar nazván autorským dílem. K tomu dojde tím, že autor své dílo vyjádří jakýmkoliv výrazovým prostředkem, který je pro okolí vnímatelný. Může tak udělat slovy, melodií, tvarem či jiným zpracováním. Předmětem práva autorského je

---

¹⁷ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 9 [Vznik práva autorského]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 124. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁸ Srov. § 9 odst. 1 AZ.

mimo jiné právě i dílo fotografické. Spouští fotoaparátu vznikají fotografovi k vytvořené fotografii autorská práva, ať již fotografie má, nebo nemá hmotnou podobu. Objektivně vnímatelnou podobou se rozumí též elektronické zhotovení díla.¹⁹ Fotograf se stává svou tvůrčí činností autorem a vytváří tak chráněné autorské dílo v podobě fotografie.

Pro vznik autorskoprávní ochrany je zcela nevýznamné, zda fotograf dílo zveřejní nebo nikoliv. Není ani potřeba, aby ho sám viděl, upravoval, vyvolával či veřejně vystavoval. Stiskem spouště vznikají práva sama od sebe, ať fotograf fotí s úmyslem fotografie prodávat nebo je tvoří pro sebe tzv. „do šuplíku“.²⁰

1.4 Dualismus autorských práv

Současná koncepce autorského práva stojí na tzv. dualistickém principu.²¹ Rozděluje je dle této duality na dvě složky, jejichž rozdíl je patrný již z jejich označení. Řeč je o složce osobnostní a majetkové.²²

Osobnostní složka práv autorských zdůrazňuje osobnost autora, především ve směru nedotknutelnosti a integrity díla. Jakákoliv změna zasahující do díla je možná pouze se souhlasem autora. K osobnostní složce patří též samotný vztah k osobnosti autora, neboť právě on dílu vdechl část své osobnosti. Dílo je výsledkem jeho tvůrčí činnosti a je s ním neodmyslitelně spjata. Je proto vyloučeno, aby se autor svých osobnostních práv vzdal, nebo je převedl na jinou osobu, která by se stala autorem, aniž by vykonala jakoukoliv tvůrčí činnost.

Součástí osobnostních práv autora jsou podle autorského zákona též možnost určení, jak bude autorství uvedeno při zveřejnění díla, právo osobovat si autorství a rozhodovat o jeho zveřejnění. V případě práva rozhodnout o zveřejnění díla jde o právo autora svolit k prvnímu zpřístupnění díla veřejnosti. Po takovém udělení svolení se toto právo konzumuje a při každém dalším užití díla už autor pouze poskytuje oprávnění k užití díla souhlasem v rámci práv majetkových. Právo osobovat

---

¹⁹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. § 9 [Vznik práva autorského]. In: TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 124. ISBN 978-80-7179-608-4.

²⁰ VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo : autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. s. 34. ISBN 978-80-7502-043-7.

²¹ ŠALOMOUN, Michal. 2.1.2.1 [Autorské právo obecně]. In: ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 20. ISBN 978-80-7400-097-3.

²² Srov. § 10 AZ.

si autorství znamená především uvádění jména v souvislosti s užitím díla a v tomto ohledu ustanovení hovoří jako o rozhodnutí, zda a jakým způsobem má být autorství uvedeno.²³ V praxi se jedná spíše o určení autora, zda chce být autor s dílem spojován nebo chce naopak zůstat anonymní nebo pseudonymní. Mylně bývá dovozováno, že si autor může určovat, v jaké velikosti, pořadí nebo podobě bude jeho jméno vyjádřeno.

Za nejkomplikovanější součást osobnostních práv považují právo na nedotknutelnost díla. Z úvodních ustanovení autorského zákona vyčteme několik druhů zásahů do díla nebo změn v takovém díle. Jednak může vzniknout zpracováním úplně nové dílo, kde ovšem právo autora původního díla není nikterak dotčeno.²⁴ Dále se setkáváme s drobnými úpravami díla v podobě letmých škrťů, u kterých se dá spravedlivě očekávat, že by k nim vzhledem k okolnostem užití autor svolil. Naopak tam, kde ke změně díla nedošlo tvůrčím zpracováním, ani marginální změnou, už se jedná o narušení nedotknutelnosti díla. Zůstává však otázkou, nakolik může autor předem závazně souhlasit se změnou svého díla bez toho, aby znal jeho podobu po úpravě v době udělení souhlasu. Dalším druhem práva na nedotknutelnost díla je právo autorského dohledu, díky kterému může autor dozorovat, zda jeho dílo není při užití dehonestováno.

Dílo požívající autorských práv podle autorského zákona nesmí být podle osobnostního principu užíváno způsobem snižujícím jeho hodnotu. U fotografie si lze typicky představit připojení nevhodného obsahu a hanlivých detailů, ale též nevhodné užití, při kterém ani není potřeba zásahu do samotné fotografie. Hranici určení, zda již došlo k užití díla snižujícím jeho hodnotu, posuzuje soud podle okolností jednotlivých případů. Přihlíží zejména k povaze a obsahu díla, účelovému určení s ohledem na mínění odborné veřejnosti či okolnosti užívání díla autorem.²⁵

Osobnostních práv autor užívá po celý svůj život, jsou nepřevoditelná a zanikají smrtí, neboť jsou povahově spjata s autorovou osobností.²⁶ Autorovou smrtí se však mohou určité osoby domáhat, aby si na konkrétním díle nikdo neosoboval autorství, aby u díla bylo uváděno autorovo jméno a aby nebyla snižována jeho hodnota

---

²³ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 11 [Osobnostní práva]. In: TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 143. ISBN 978-80-7179-608-4.

²⁴ Klasickým případem by mohl být překlad díla podle § 2 odst. 4 AZ.

²⁵ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 11 [Osobnostní práva]. In: TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 143. ISBN 978-80-7179-608-4.

²⁶ TELEC, Ivo. *Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva*. Bulletin advokacie. 2001, č. 3, s. 40 – 50.

při jakémkoliv užívání. Jde osoby blízké²⁷ a právnické osoby sdružující autory nebo příslušného kolektivního správce.²⁸ Nastat může také případ, kdy by osob aktivně legitimovaných bylo více a vyvstane tak otázka, zda jejich jednání musí být v souladu a solidární, jak by analogicky vyplývalo z § 8 odst. 3 a 4 AZ, nebo by se uplatnilo právo priority neblíže osoby blízké autorovi nejen před ostatními osobami blízkými, ale i dalšími právnickými osobami.

Ačkoliv osobnostní práva obsahuje především § 11 AZ, související ustanovení najdeme i v jiných částech autorského zákona nebo občanského zákoníku. Uvést lze například právo autora na zakrytí své pravé totožnosti anonymem či pseudonymem podle § 7 AZ nebo možnost odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora podle § 2382 OZ.²⁹

Vedle práv osobnostních v autorském právu rozlišujeme práva majetková. Ta kladou důraz na zpeněžitelnost práv autora. Majetková práva vyplývají z odlišných autorových zájmů než u osobnostních, jsou však spolu propojena, protože výkonem práv majetkových může být sledována ochrana osobnostních zájmů autora.³⁰ Majetkovou složkou chráníme vše, z čeho může mít autor potenciální zisk nebo hospodářský užitek. Do této kategorie řadíme především užívací práva, a to jak vcelku, tak po částech, případně i v původní nebo zpracované podobě. Dále to je právo udělovat oprávnění k užití díla či zpřístupnění díla. Nejedná se však jen o druhy užití demonstrativně vyjmenované v § 12 - 23 AZ, ale souvisí s nimi i jiná majetková práva, a to právo na odměnu při opětném prodeji originálu³¹ nebo při rozmnožování díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu.³² Majetková práva autorská můžeme rozlišovat podle toho, která osoba je vykonává. Může to být přímo autor, nebo jiná osoba, která od autora nabyde licenci. Další možností je i kolektivní správa.

---

²⁷ Srov. § 22 OZ.

²⁸ Srov. § 11 AZ.

²⁹ Podle § 2382 OZ může autor odstoupit od smlouvy tehdy, neodpovídá-li již dílo, které dosud nebylo zveřejněno, jeho přesvědčení a zveřejněním autorského díla by byly značně nepříznivě dotčeny jeho oprávněné zájmy.

³⁰ TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Je zákaz převoditelnosti majetkových autorských práv překážkou?*. Právní rozhledy. 2016, č. 12, s. 438-441.

³¹ Srov. § 24 AZ.

³² Srov. § 25 AZ.

Majetková práva autorská nejsou sama o sobě nepřevoditelná a nelze se jich vzdát.³³ Nepřevoditelností majetkových práv se myslí fakt, že nelze platně převést majetková práva translativně, tedy na základě principu nezczitelnosti autorských práv. Autorské právo připouští převedení dílčích majetkových autorskoprávních oprávnění v podobě licenční smlouvy.³⁴ Takové převedení nazýváme konstitučním a autor v takovém případě převádí v určitém rozsahu práva na nabyvatele, aniž by je tato práva sám ztratil.³⁵ Velmi důležité je také rozlišovat autorské dílo od hmotného substrátu (nosiče). V mnoha případech nemusí být vlastník nosiče stejná osoba jako nositel autorských práv.³⁶

Na rozdíl od osobnostních práv však majetková trvají nejen po dobu života autora, ale poté ještě 70 let ode dne smrti autora. U díla společného se rozhodné datum počítá podle data úmrtí posledního spoluautora. Po uplynutí této ochranné doby se dílo stane tzv. volným, lze ho následně užít bez svolení autora či zaplacení odměny z licence.³⁷

Základním stavebním kamenem celého autorského práva je autor, jeho dílo a institut užití díla. Kdybychom tak majetková autorská práva neurčili, celá autorskoprávní úprava by ztratila smysl. Je tedy nezbytně nutné upravit všechny vztahy, které vznikají při existenci a užití děl, ale také to, aby práva autorů mohla být při užití děl ekonomicky realizována.

1.5 Právo dílo užít

Autorský zákon jmenuje v ustanovení § 12 výčet práv, které jsou právem užitím díla. Pojem právo dílo užít obsahuje právo udělování souhlasu k užití. Řadíme sem dále právo na rozmnožování (vydání fotografie tiskem), právo rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla v hmotné (typicky prodej fotografie) i nehmotné podobě (prostřednictvím internetu), vystavování díla a jeho sdělování veřejnosti. Autorský

---

³³ HARVÁNEK, Zdeněk. *Autorské právo v praxi*. In: Dilia.cz. [online]. 7.2.2014. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/component/k2/item/8431-autorske-pravo-v-praxi>

³⁴ BERAN, Vojtěch. *Problematika (ne)převoditelnosti majetkových autorských práv v České republice*. In: epravo.cz [online]. 1.3.2016. [cit. 8.7.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-neprevoditelnosti-majetkovych-autorskych-prav-v-ceske-republice-100478.html>

³⁵ KACÍREK Michal. *Právo dílo užít*. In: Autorske-pravo.info [online]. 6.7.2018. [cit. 8.7.2018]. Dostupné z: <http://autorske-pravo.info/pravo-dilo-uzit/>

³⁶ BERAN, Vojtěch. *Hmotný nosič díla výtvarného umění a autorskoprávní omezení jeho vlastníka*. In: epravo.cz [online]. 3.6.2015. [cit. 8.7.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/hmotny-nosic-dila-vytvarneho-umeni-a-autorskopravni-omezeni-jeho-vlastnika-97756.html>

³⁷ Srov. § 27 AZ.

zákon jmenuje též pronájem a půjčování originálu nebo rozmnoženiny, rozdíl je tedy v existenci ekonomického prospěchu.

Samotné právo na sdělování veřejnosti je rozděleno na další čtyři alternativy, které představují demonstrativní výčet. Kromě práva na provozování díla živě nebo ze záznamu, vysílání rozhlasem či televizí, přenosem rozhlasového či televizního vysílání a jeho provozování, sem jednoznačně řadíme umístění díla na internetu, které se objevuje v § 18 odst. 2 AZ jako zpřístupňování díla veřejnosti takovým způsobem, že k němu lze mít přístup z místa a v čase dle vlastní volby uživatele, zejména počítačovou nebo obdobnou sítí. Obzvláště zajímavé je z mého pohledu sdělování díla internetovou sítí, která v praxi představuje širokou škálu věcných druhů užití na internetu a lze je vyložit v podobnosti s jinými druhy užití. Pokud bychom si například prohlíželi fotografie na libovolné webové stránce, jedná se prakticky o vystavování díla. Naopak stažení fotografie z internetu, která zůstane uložena v počítači uživatele po určitou dobu, je blízké nájmu.³⁸ V případě neexistujícího hospodářského užitku se bude blížit institutu výpůjčky.³⁹

Majetková práva u fotografie zakládají autorovi možnost ekonomického prospěchu a právo užívat je v původní a nezměněné formě. Třetí osobě lze oprávnění k výkonu udělit v podobě licence, které se budu věnovat v šesté kapitole.

---

³⁸ Srov. § 2201 a násl. OZ.

³⁹ Srov. § 2193 a násl. OZ.

2 Fotografie jako autorské dílo

V této kapitole čtenáře uvedu do tématu fotografie jako autorského díla, jeho druhů, znaků a zvláštností. Kapitola pojedná i o tom, které fotografie autorským dílem nejsou, ač to na první pohled nemusí být známo.

2.1 Autorské dílo podle autorského zákona

Předmětem autorského práva je autorské dílo literární, umělecké nebo vědecké, které vzniklo jedinečnou tvůrčí činností autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, a to i trvale nebo dočasně, bez ohledu na rozsah, účel nebo význam.⁴⁰ Autorský zákon výslovně zmiňuje dílo fotografické, pro jehož ochranu bude zvlášť důležitá právě i podoba elektronická.

V samotné definici autorského díla je kladen důraz na formu, a to požadavkem na vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě bez ohledu na obsahové vlastnosti.⁴¹ Tedy i dílo nekvalitní, neúčelové či bezvýznamné nepozbývá ochrany autorského práva. Autorské dílo je nehmotný statek, avšak není věcí v právním slova smyslu. Jedná se zde totiž o projev osobní povahy, který je samostatnou kategorií vedle kategorií osob a věcí. Příznačností takového díla je především spojení s osobností tvůrce. Právní teorie hovoří o dílu jako o nehmotném ideálním statku, který musí být vyjádřen v jakékoliv lidskými smysly vnímatelné podobě. Tím se vyjadřuje i nezávislost autorského díla na svém hmotném nosiči a dílo na něm nemusí být zachyceno.⁴²

Autorský zákon vymezuje tři základní pojmové znaky autorského díla. Prvním je stanovení druhu díla, ať už literárního, uměleckého nebo vědeckého. Druhou podmínkou je vytvoření díla jako jedinečného výsledku tvůrčí činnosti autora. Posledním, třetím znakem, je objektivně vnímatelná podoba díla. Jde tedy o klauzuli s pozitivním vyjádřením základních znaků. Autorský zákon však ve svém § 2 odst. 6

---

⁴⁰ § 2 odst. 1 AZ.

⁴¹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. § 2 [Autorské dílo]. In: TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 7. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁴² SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 56. ISBN 978-80-7502-240-0.

demonstrativně vyjmenovává i to, co autorským dílem není. Řadíme sem například námět díla sám o sobě, myšlenku, postup, princip nebo objev.

Tato generální klauzule je ještě doplněna o demonstrativní výčet příkladů autorských děl v § 2 odst. 1 AZ. Naopak odst. 2 stanoví tři druhy děl, které nepodléhají této generální klauzuli, protože jsou jejich pojmové znaky odlišné. Jedná se o počítačový program, databázi a právě fotografii nebo dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které musí být původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvorem.

Fotografii autorský zákon vnímá jako zvláštní druh autorského díla. Nevyžaduje u fotografie žádný prvek originality nebo jedinečnosti, ale postačí, pokud je autorovým vlastním duševním výtvorem a je v tomto smyslu původní. „*Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.*“⁴³ Jde tady o spjatost autora s dílem, znak jedinečnosti se zde střídá s prvkem původnosti. Dalo by se říci, že je v případě fotografie zeslaben standard ochrany autorského díla, ovšem bez jakéhokoliv narušení vazby autora k dílu. Původnost tak v jistém smyslu odkazuje na autorství ve smyslu jeho originality. Stejně tak nemůžeme dojít k závěru, že by se jednalo pouze o dílo jedinečné, neboť každý fotograf může stiskem spouště dojít k téměř identickému výsledku.

2.2 Druhy fotografií

U fotografie je nepodstatné, zda je vyjádřena v trvalé nebo dočasné elektronické podobě, případně zda se jedná o fotografický film nebo desku. Nezáleží, zda ji vnímáme přímo zrakem nebo k jejímu zobrazení potřebujeme strojového načtení v počítačovém programu.⁴⁴

Autorský zákon ještě pojem fotografie zkomplikoval tím, že ji u autorských děl definovaných v § 2 odst. 1 uvedl také, ale pod názvem dílo fotografické. Z toho lze vyvodit, že je nutné rozeznávat fotografie umělecké, jež musí naplňovat znaky autorského díla, fotografie, jež jsou autorským dílem, ale nejsou dílem uměleckým, a fotografie, jež nejsou ani uměleckým dílem, ani autorským dílem, tedy nedílem

---

⁴³ § 5 odst. 1 AZ.

⁴⁴ SLÁMA, David. *Fotografie: autorské právo a právo na ochranu osobnosti*. In: digiarena.e15.cz [online]. 12.12.2010. [cit. 9.7.2018]. Dostupné z: https://digiarena.e15.cz/fotografie-autorske-pravo-a-pravo-na-ochranu-osobnosti_3

většinou řemeslné povahy.⁴⁵ Všechny tři skupiny detailně popisuje Telec a rozděluje je na jedinečné, původní a holé.⁴⁶

V prvním případě se jedná o jedinečný výtvar, tedy neopakovatelný výsledek tvůrčí činnosti autora podle § 2 odst. 1 AZ. Taková fotografie musí být objektivně vnímatelná jako umění. Jako příklad mohu uvést fotografa, který si v ateliéru připraví prostředí, nachystá objekt před objektiv a nasvítí ho světly a vytvoří tak jedinečné stíny, nastaví si clonu, čas, vytvoří jedinečnou atmosféru, stiskne spoušť a výsledkem bude umělecké dílo hmotně zachycené na fotografickém filmu. Nepůjde ani tak o uměleckost, ale jedinečnost díla. Fotograf v tomto případě fotil připravený, s úmyslem vyfotit konkrétní moment a obraz, který je neopakovatelný a který je jeho tvůrčí činností doplněnou o dílčí technické postupy.

Druhou variantou je výtvar původní. Znamená to, že je autorovým vlastním duševním výtvozem a je výsledkem jeho tvořivosti. Vznik takové fotografie je podmíněn určitou tvůrčí činností autora, jinak bychom ho ani nemohli pojmenovat výtvar. Chybí zde podmínka jedinečnosti díla, přesto ho však považujeme za dílo, ačkoliv fiktivní. Lze se tak velmi jednoduše setkat s díly téměř totožnými, typicky to budou turistické fotografie z dovolené, které naprosto ztrácejí autorskoprávní individualitu, ale jsou původní ve smyslu vlastního duševního výtvoru turisty a autorský zákon je chrání jako umělecké dílo fotografické.

Posledním druhem je prostý fotografický záznam. Známe ho také pod pojmem holý. Autorskoprávně se nejedná o výtvar, v praxi se s takovým záznamem setkáme převážně v různých rozmnožovacích službách pro veřejnost, typicky půjde o kopie. Jejich vznik určuje konkrétní použitý technický prostředek a účel. Účelem kopie bude pouze dosažení naprosté shody bez jakékoliv tvůrčí invence, která by v takovém případě byla nežádoucí. Jedná se o netvůrčí činnost rutinní povahy, která sice vyžaduje určitý stupeň zdatnosti, odbornosti nebo zkušenosti, ale nemůžeme ji svým charakterem přiřadit k umělecké tvorbě.⁴⁷ Půjde tak například i o fotografie pořízené policií rychlostním radarem nebo fotografie z online kamer.

---

⁴⁵ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 74. ISBN 978-80-7502-240-0.

⁴⁶ TELEC, Ivo. *Autorské právo k fotografiím podle nového autorského zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 12, s. 539 – 541.

⁴⁷ Tamtéž.

Teoretické rozdělení se zdá být jasné, ale kde přesně se nachází hranice mezi jedinečnou a holou fotografií, není zcela jasně definovatelné. Pro odpovědi nebo alespoň částečnou definici se musíme obrátit k již rozhodnutým případům a praxi. Významným případem v oblasti tvořivosti autora fotografie je rozhodnutí Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011 ve věci Painer,⁴⁸ ve kterém soud musel stanovit, zda může autorskoprávní ochrana díla užitého při pátrání po pohřešované dívce převážit nad veřejným zájmem k zajištění její bezpečnosti a nakolik takové užití fotografie vyžaduje souhlas autorky, když dílo (školní fotografie) umožňovalo jen minimální míru tvořivosti. Soud v této otázce zdůraznil hlavně nutnost originality chráněného výtvaru a alespoň minimální tvůrčí přínos a zformuloval svůj názor tak, že čím menší je míra tvořivosti, tím spíše bude autorskoprávní ochrana poskytovaná této fotografii omezená.

---

⁴⁸ Usnesení Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 7. března 2013. Eva-Maria Painer proti Standard VerlagsGmbH a další. [online] Sp. zn. C-145/10. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?&num=C-145/10>

3 Autor fotografie

„Autorem díla podle autorského zákona je pouze osoba fyzická, která dílo vytvořila.“⁴⁹ Autorský zákon v této definici vychází z ochrany jedinečné duševní tvůrčí činnosti. Z tohoto důvodu nemůže být autorem díla právnická osoba, protože není nadána schopností duševně tvořit.⁵⁰

Otázka autorství fotografie se zdá být poměrně jasně vymezena, přesto jsme v nedávné době byli svědky až absurdního případu tzv. „opičí selfie“.⁵¹ Britský fotograf David Slater se vypravil do indonéské divoké přírody, kde vznikla unikátní fotografie, která obletěla celý svět. Slater nasadil fotoaparát na stativ a začal fotografovat skupinu makaků. Jednomu ze zvířat se však podařilo dostat až k fotoaparátu a stisknutím spouště si vytvořit velmi povedený autoportrét. Fotografie se ihned stala hitem sociálních sítí a v roce 2014 byla umístěna na stránku Wikimedia Commons, která spadá pod známou službu Wikipedia a obsahuje veřejnou databázi obrázků, které jsou volně k dispozici. Slater okamžitě požadoval stažení předmětné fotografie ze serveru z důvodu neoprávněného zveřejnění. Služba Wikimedia Commons to odmítla s tím, že autorské dílo, které vytvořilo zvíře, nespadá pod autorskoprávní ochranu a Slater není nositelem autorských práv k této fotografii. Jakkoliv absurdní nám zmíněná argumentace může připadat, spor pokračoval, tentokrát již u soudu.

Na Slatera podala ve Spojených státech amerických žalobu společnost PETA bojující za práva zvířat, která se domnívala, že je makak Naruto nejen autorem fotografie, ale také je tato fotografie výsledkem jeho zamýšlených a svobodných rozhodnutí. Po zamítnutí žaloby soudem se organizace, která se za makaka postavila jako tzv. next friend,⁵² odvolala a trvala na svém právním názoru o autorství opice. Před rozhodnutím soudu se nakonec strany rozhodly uzavřít smlouvu o mimosoudním

---

⁴⁹ Srov. § 5 odst. 1 AZ.

⁵⁰ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. § 5 [Autor]. In: TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 90. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁵¹ Naruto vs. Slater: United States Court of Appeal for the Ninth Circuit, April 23, 2018. No. 16-15469 D.C. No. 3:15-cv-04324- WHO OPINION. Retrieved April 24, 2018.

⁵² Next friend je zástupce, který jedná jménem jiné osoby, jež nemá vlastní právní způsobilost jednat ve svém vlastním zájmu pro nedostatečný věk nebo z určitého důvodu nejsou považováni za kompetentní.

vyrovnání. Slater se v ní zavázal zasílat organizacím na ochranu makaků chocholatých část zisku z dalších fotografií těchto zvířat.

Ačkoliv soud na otázku, zda může být opice, která zcela úmyslně stiskla spoušť fotoaparátu, autorem díla, neodpověděl, v oblasti autorskoprávní ochrany tím vyvolal diskuzi, nakolik byl Slater autorem fotografie a jak jednotlivé právní řády vnímají vznik fotografie a jejího autora. A ačkoliv s existencí Bernské úmluvy a dalších souvisejících úmluv autorské právo funguje na podobných principech, určité rozdíly nalezneme vždy a těžko si umíme představit, že by se podobný případ řešil v České republice.

Dle již zmiňované směrnice č. 2006/116/ES je fotografie na území členských států EU chráněna, pokud je autorovým vlastním duševním výtvořem. V takový okamžik si můžeme představit, že výsledná fotografie byla autorovým záměrem a nastavil fotoaparát právě tak, aby k němu opice měla snadný přístup a vzniklo tak jedinečné dílo. V právním řádu České republiky podmínku vlastního duševního výtvořu vnímáme jako původnost. Fotografie byla Slaterovým svobodným a kreativním rozhodnutím, protože on si pořídil fotoaparát s úmyslem fotit, on se vypravil do Indonésie, umístil stativ, nastavil úhel, světlo, clonu i čas a podílel se tak na atmosféře fotografie. V neposlední řadě to byl on, kdo vybral a v postprodukcii upravil výslednou fotografii, která se stala slavnou. V odpovědi na otázku, zda může být opice autorem díla, bychom se asi shodli na tom, že nikoliv. Nejzajímavějším aspektem celého případu ale je otázka, zda je „opičí selfie“ autorským dílem majitele fotoaparátu, který sice vše připravil, ale nezmačkl spoušť? A pokud ne, jak budeme do budoucna s vývojem technologie posuzovat autorství fotografií umělé inteligence? Pro autorské právo to podle mého názoru představuje obrovskou výzvu, která sahá daleko za hranice jedné úsměvné fotky nevinného makaka.

3.1 Autor díla anonymního a pseudonymního

Samozřejmě mohou existovat důvody, ze kterých si autor fotografie přeje zůstat v anonymitě nebo se skrýt za pseudonym, tedy uměleckým jménem. Anonym a pseudonym se využívá v případě příliš odvážných fotografií k důvodů politických, možného zavržení nebo společenskému znemožnění. Totožnost autora anonymního nebo pseudonymního díla pak není bez jeho souhlasu dovoleno prozradit, dokud se

sám autor veřejně neprohlásí nebo pokud se jeho jméno nestane obecně známým.⁵³ Do prohlášení nebo prozrazení zastupuje autora při veškerém výkonu autorských práv k dílu a jejich ochraně osoba, která dílo zveřejnila, a to vlastním jménem na jeho účet.⁵⁴ Smyslem úpravy je ochrana totožnosti autora a jeho svobodné vůle být s dílem spojován nebo nikoliv.

Je tedy důležité uvědomit si, že předmětem ochrany autorského práva není přímo anonym a pseudonym, ty jsou pouze prostředkem pro vystupování vůči veřejnosti namísto vystupování svým vlastním jménem. Protože na fotografii může být zrovna pseudonym vyjádřen i uměleckou značkou, která by mohla mít pojmové znaky uměleckého díla podle autorského zákona, a tím by mohla spadat také pod ochranu autorského zákona. Vystupování pod pseudonymem není žádný právní úkon, ale týká se pouze zveřejňování autorova díla, protože veškeré právní úkony související s dílem autor činí svým vlastním jménem.

Jak již bylo řečeno, anonymita autorství zaniká vyzrazením v momentě, kdy se totožnost autora stane objektivně veřejně známou, ať už se souhlasem autora nebo nikoliv. Zanikne tím právo autora na utajení totožnosti, protože automaticky zanikla i hodnota tímto právem chráněná. S tím se pojí i doba trvání majetkového autorského práva, které u anonymního o pseudonymního díla trvá 70 let od oprávněného zveřejnění díla, protože pokud je pravé jméno autora díla obecně známo v průběhu těchto 70 let, budou majetková práva trvat po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.⁵⁵ Zánik anonymity však nemá vliv na výlučné osobnostní autorské právo autora používat anonym a pseudonym. Druhým případem zániku anonymity je veřejné prohlášení autora o tom, že je autorem. Tento jednostranný úkon se posuzuje podle obecných ustanovení občanského zákoníku a forma veřejného prohlášení musí být provedena vůči individuálně určenému okruhu osob.⁵⁶

---

⁵³ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 7 [Anonym a pseudonym]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 5. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 23. ISBN 978-80-7400-671-5.

⁵⁴ Srov. § 7 AZ.

⁵⁵ Srov. § 27 odst. 4 AZ.

⁵⁶ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 7 [Anonym a pseudonym]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 103. ISBN 978-80-7179-608-4.

3.2 Autor díla zaměstnaneckého

Autorské dílo může vzniknout i na základě pracovněprávního nebo služebního vztahu. Představit si takto můžeme i hráče orchestru, webové designéry nebo právě fotografy. V takovém případě zůstává fotograf autorem, tedy on má k dílu osobnostní práva, zato majetková vykonává přímo na základě zákona zaměstnavatel, kterým může být fyzická či právnická osoba. Úpravu obsahuje autorský zákon v § 58, který stanoví, že dílo, které vytvoří zaměstnanec v rámci své pracovní činnosti, je dílo zaměstnanecké. Takové dílo musí splnit několik dalších podmínek. Kromě toho, že se musí jednat o dílo chráněné autorským zákonem, musí také vzniknout v pracovní době, na zařízeních zaměstnavatele a takové vytváření díla musí být součástí pracovní náplně zaměstnance, rozdíl je tedy především v materiálních podmínkách, za nichž k tvorbě dochází.⁵⁷

Typicky se bude jednat například o fotografa reklamní agentury, který má přímo v pracovní smlouvě definovanou pozici fotografa a v popisu práce tvorbu fotografií pro potřeby zaměstnavatele na základě pokynů nadřízeného. Fotograf tak v pracovní době může fotografovat na fotoaparát zaměstnavatele reklamní předměty ve studiu, které patří zaměstnavateli. Pokud však dostane od nadřízeného pokyn, aby mimo svou běžnou pracovní dobu fotografoval kulturní akci v divadle, dostává se sice za hranice své pracovní doby, ale stále se bude jednat o dílo zaměstnanecké, neboť vznikl z nařízení reklamní agentury. Majetková práva k fotografiím v takovém případě i zde vykonává zaměstnavatel a sám fotograf je bez souhlasu nesmí nijak užívat, má pouze nárok na zaplacení přesčasových hodin od zaměstnavatele.⁵⁸

Jiným případem by bylo, pokud by na zmíněnou víkendovou akci vyrazil fotograf soukromě s manželkou a vytvořil jí v divadle portrét. Majetková práva by patřila jen fotografovi a pokud by je chtěl zaměstnavatel užít, potřeboval by licenci. Otázkou je, jak by se fotografie posuzovala, pokud by ji fotograf zveřejnil na zaměstnavatelův fotoaparát. Každý vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem by měl být pečlivě smluvně ošetřen, neboť má většina ustanovení v autorském zákoně dispozitivní charakter a je tak možno se od nich odchýlit. Ve smlouvě by tak jistě mělo být pro

⁵⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 58 [Zaměstnanecké dílo]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 5. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 125. ISBN 978-80-7400-671-5.

⁵⁸ BENEŠ, Marek. *Autorské právo*. In: patentnarozum.eu [online]. 2015. [cit. 10.6.2018]. Dostupné z: <https://patentnarozum.eu/lekce/autorske-pravo>

takový případ dohodnuto, že zaměstnavatel dává zaměstnanci souhlas s užitím přístroje k soukromým účelům a v takovém případě by se o zaměstnanecké dílo nejednalo. Pokud by chtěl zaměstnavatel fotografie užít, musel by od fotografa získat licenci.

Dostatečně konkrétní ustanovení smlouvy mohou zabránit případným potížím s prokazováním přechodu oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu zaměstnavatele. Tím, že jsou autorská práva nepřevoditelná, zaměstnavatel taková práva nenabývá, ale je ze zákona nositelem oprávnění vykonávat výlučná majetková práva svého zaměstnance, a to svým jménem a na svůj účet. Autor přitom svých výlučných majetkových autorských práv nepozbývá, je pouze zbaven možnosti svá vlastní výlučná majetková autorská práva k zaměstnaneckému dílu vykonávat, pokud není výslovně dohodnuto jinak, což v praxi bývá méně časté.⁵⁹ Jedná se například o oprávnění dílo užít, pobírat z něj užitky nebo udělit licenci další osobě. Pokud není dohodnuto jinak, zaměstnanci zůstane jen holé autorství a nárok na autorskou odměnu, která je obvykle již příjmem plynoucím z pracovněprávního vztahu se zaměstnavatelem. Autorský zákon však stanoví, že má autor vůči zaměstnavateli nárok na přiměřenou dodatečnou odměnu, pokud bude vyplacená mzda nebo odměna ve zjevném nepoměru k dosaženému zisku z využití díla a významu díla pro dosažení tohoto zisku.⁶⁰ Samozřejmě lze taková dodatečná odměna smluvně vyloučit či upravit odlišně. Otázka přiměřenosti se bude vždy posuzovat individuálně s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu a skutečnému významu zaměstnaneckého díla pro dosažení zisku.

Zaměstnavatel také není povinen svá oprávnění k výkonu majetkových práv k zaměstnaneckému dílu využít a například právě fotografii skutečně užívat. V takovém případě může autor zaměstnaneckého díla od zaměstnavatele požadovat, aby mu k užití díla udělil licenci. Je také třeba upozornit, že je každý zaměstnavatel omezen jednotlivými ustanoveními autorského zákona⁶¹ nebo občanského zákoníku, zejména ustanoveními o dobrých mravech.

---

⁵⁹ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 58 [Zaměstnanecké dílo]. In: TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 553. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁶⁰ Srov. § 58 odst. 6 AZ.

⁶¹ Podle § 58 odst. 1 věty druhé nemůže zaměstnavatel právo výkonu majetkových práv k zaměstnaneckému dílu postoupit třetí osobě bez svolení autora, ledaže se tak děje v případě převodu obchodního závodu.

Jak již bylo řečeno, autorovi zůstávají osobnostní práva, kterých se zásadně nemůže vzdát a která nemůže na nikoho převést. U zaměstnaneckého díla jsou však tato práva jistým způsobem omezena, a to z důvodu řádného zhodnocení díla a výkon majetkových práv k tomuto dílu ze strany zaměstnavatele.⁶² Má se zde za to, že dal autor souhlas ke zveřejnění díla (otištění fotografie do časopisu), k jeho úpravám (ořez fotografie pro potřeby reklamního banneru), zpracování, spojení s jiným dílem či zařazení do díla souborného. Právo být označen autorovi zůstává a jeho omezení nebo vyloučení je vyloučeno, nicméně je to zaměstnavatel, který určuje způsob autorského označení. Zaměstnavatel bude vykonávat svá práva i nadále poté, kdy zaměstnanecký poměr k autorovi skončí, a to jakýmkoliv způsobem.

Ačkoliv je smyslem autorského zákona ochrana autorů děl, posláním právní úpravy zaměstnaneckého díla je především ochrana zaměstnavatele a zhodnocení jeho investice. Je to totiž právě on, kdo poskytuje autorovi personální zázemí, techniku a především finanční ohodnocení.

3.3 Spoluautoři

V právních vztazích ve fotografii se často setkáme s otázkou, kdo je vlastně autorem, pokud jedna osoba zakoupí fotoaparát, druhá připraví ateliér, třetí zmáčkne spoušť a čtvrtá osoba fotografii digitálně upraví?

Přirozeně a ve většině případů bude autorem osoba, která v určitý okamžik stiskne spoušť.⁶³ Je však otázkou, zda by se jednalo o autorství, pokud by taková osoba jen prošla kolem fotoaparátu a spoušť bezděčně stiskla bez jakéhokoliv úmyslu. A jsme zpět u případu s makakem. Autorem je vždy a pouze osoba, která vyvine duševní činnost a konkrétní stisk fotoaparátu bude výsledkem její tvůrčí činnosti vyjádřený v objektivně vnímatelné podobě.

Fotografové případné spory o autorství v praxi řeší i tak, že si fotografii u sebe nechávají ve formátu raw a na internetové stránky, do tisku či grafikům zasílají fotografie pouze ve formátu jpeg.⁶⁴ Raw je označení pro souborový formát, který

---

⁶² TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. § 58 [Zaměstnanecké dílo]. In: TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 563. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁶³ DOLEJŠÍ, Tomáš. *Jak je to s autorstvím ve fotografii?* In: Fotorádce.cz [online]. 6.11.2014. [cit. 12.6.2018]. Dostupné z: <https://www.fotoradce.cz/jak-je-to-s-autorstvím-ve-fotografii>

⁶⁴ Jpeg je formát souboru, který používá metodu ztrátové komprese a užívá se pro ukládání počítačových snímků ve fotorealistické kvalitě.

zachycuje nezpracovaná data zachycená fotoaparátem a lze si ho představit jako nevyvolaný film. Nejen, že má větší datovou velikost, ale je tím i pružnější pro možnosti digitálních úprav. Všechny úpravy na fotografii ve formátu raw jsou navíc nedestruktivní a původní soubor tak autorovi zůstane a uloží se mu jen duplikáty.

V některých případech se však přesto setkáme s několika autory. Vzniká pak podle autorského zákona dílo spoluautorské. Spoluautory díla jsou dva a více autorů, kteří vytvoří autorské dílo společnou tvůrčí činností, a autorské právo jim přísluší společně a nerozdílně.⁶⁵ Spoluautorem však podle autorského zákona není ten, kdo ke vzniku díla přispěl pouze poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu, anebo kdo pouze dal ke vzniku díla podnět.

Spoluautorem fotografie tak nebude vizážista, objednatel fotografického díla nebo autor knihy, kterou ilustrují fotografie. Nebude to ani osoba, která vymyslela námět fotografie nebo marketingová agentura zaměstnávající fotografa. Spoluautorské dílo ve formě fotografie tak vznikne pouze společnou tvůrčí činností na jejím vzniku a podíly na případném zisku budou podle zákona úměrné velikosti příspěvků jednotlivých autorů. Jak ovšem takové objektivní stanovení podílu bude v praxi vypadat, není zcela jasné, a nabízí se otázka, která osoba bude takovou věc objektivně hodnotit? V nejlepším případě by měla mezi spoluautory vzniknout dohoda o velikosti podílů, tedy jejich vlastních příspěvků do díla. Autorský zákon nevyžaduje, aby si spoluautoři stanovili spoluautorské podíly na díle, v této dohodě však nejsou spoluautoři vázáni tím, jaký podíl na díle ve skutečnosti vytvořili. Taková dohoda může být smluvena pro jakékoliv užití díla v budoucnosti, tedy generálně, ale také může být uzavírána ad hoc, tedy si mohou různě dělit výnosy pro jednotlivé licenční smlouvy nebo pro jednotlivé způsoby užití díla. Žádná zvláštní forma není předepsána. Dohodu bych však zahrнула do licenční smlouvy, která se uzavírá s uživatelem díla.

---

⁶⁵ Srov. § 8 odst. 1 AZ.

4 Fotografování cizích věcí a osob

Jako se významně mluví o ochraně autorů, je potřeba mít na paměti, že se i sám fotograf může dotknout práv jiných osob a to nejen práva na ochranu osobnosti v případě fotografování osob, ale i práva vlastnického či práva na soukromí při fotografování věcí. Sám autor fotografie, chráněný autorským právem, se může dostat s autorským právem do rozporu. Ačkoliv právní předpisy vymezují konkrétní případy, ve kterých je fotograf omezen, v některých nelze stanovit paušálně přesnou hranici a vedle určení účelu je konkrétní posouzení možnosti fotografii zhotovit a užít vždy odvislé na dalších konkrétních okolnostech jednotlivého případu.⁶⁶ V souvislosti s fotografickou praxí se však nejčastěji setkáme s následujícími omezeními.

4.1 Svoboda panoramatu

Autorské právo poskytuje ochranu všem dílům definovaným v autorském zákoně. Podle zákonné definice tak může být dílem i budova, socha nebo malba, pokud je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora. Každá stavba nebo opracovaný kámen tak není další autorské dílo, které by požívalo ochrany autorského zákona, protože musí splňovat podmínku tvůrčího výsledku. Pokud fotograf pořídí snímek boudy ze dřeva v lese, patrně se nebude jednat o zásah do autorského práva člověka, který ji postavil a to i v případě, že by to byl autorizovaný architekt dle zvláštního zákona.⁶⁷ Stejně jako některá stavba profesionálního architekta nemusí být dílem chráněným autorským zákonem, na druhou stranu může autorské dílo v České republice vytvořit kdokoliv.

V případě zásahu do práv je velmi důležité rozlišení autorského díla, které je věcí nehmotnou a představuje zde určitý tvar, a naopak hmotného substrátu, kterým je autorské dílo vyjádřeno, a je předmětem jiných právních vztahů, zejména práva

---

⁶⁶ VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo : autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. s. 73. ISBN 978-80-7502-043-7.

⁶⁷ Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

vlastnického.⁶⁸ Podle toho totiž rozlišujeme osoby, které se se mohou domáhat ochrany proti zásahu do autorského práva a osoby, které nositeli autorskoprávní ochrany nejsou. Vlastník stavby nebo její nájemce vůbec nemusí být nositeli autorských práv k budově jako architektonickému dílu a bez dalšího se nemohou bránit narušení autorských práv ke stavbě. K ochraně před neoprávněným užitím fotografie architektonického díla bude oprávněn autor stavby namísto vlastníka nebo toho, kdo v ní sídlí.

Vzhledem k době trvání autorskoprávní ochrany není při fotografování většiny hradů, zámků, kostelů i valné části obytných budov důvod k obavě, neboť osobnostní práva zanikají smrtí autora a majetková autorská práva trvají 70 let po jeho smrti a pak zaniknou také. Je však třeba myslet na postmortální ochranu díla pro blízké osoby zemřelého autora, a to především ochranu před užitím díla, které by snižovalo jeho hodnotu. Výkon těchto práv je možný i dlouho po skončení trvání majetkových práv autora.⁶⁹

Problém může nastat u fotografií současné architektury. Velmi problematická je například budova Tančícího domu v Praze nebo vyhlídka Ještěd u Liberce.⁷⁰ Autor stavby Tančící dům Vlado Milunić několikrát žaloval různé společnosti, mimo jiné například agenturu Czech Tourism za neoprávněné užití fotografií ke komerčnímu účelu. Agentura se ale bránila tím, že motiv Tančícího domu použila pouze za účelem nekomerční propagace České republiky bez snížení její hodnoty a Tančící dům označila jako moderní architekturu, která je součástí veřejného prostoru v Praze.⁷¹

Autorský zákon se problematice věnuje v ustanovení § 33 odst. 1, kde uvádí, že do práva autorského zasahuje ten, kdo kresbou, malbou nebo právě fotografií zaznamená autorské dílo, které je trvale umístěno na náměstí, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství. Takto zachycené dílo lze dále i užít a pokud je to možné, musí uvést jméno autora, název díla a jeho umístění. Autorský zákon tak

---

⁶⁸ VALOUŠEK, Martin. *Fotografování autorských děl na veřejném prostranství*. In: Právní rádce. [online] 10.9.2015. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-64711020-fotografovani-autorskych-del-na-verejnem-prostranstvi>

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ PLUHÁŘ, Adam. *Za zneužití podoby Ještědu padla stotisícová pokuta, mohou přibýt další*. In: Právní rádce. [online] 13.9.2011. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/za-zneuzeni-podoby-jestedu-hrozi-statisicove-pokuty-pdt-/domaci.aspx?c=A110913_1650779_liberec-zpravy_kol

⁷¹ POKORNÝ, Marek. *Prodáváte fotky mých děl? Platte, žádá autor Tančícího domu*. In: Zprávy aktuálně. [online] 2015. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/fotite-muj-tancici-dum-zaplatte-zada-architekt-milunic/r~1d3d0f8a1f3311e59f530025900fea04/>

vytváří zákonnou licenci, která se však nevztahuje na pořízení rozmnoženiny či napodobeniny díla formou trojrozměrné rozmnoženiny. Tuto zásadu definujeme jako svobodu panoramatu.⁷²

Autorský zákon částečně upřesňuje, co se myslí veřejným prostranstvím, když demonstrativně jmenuje náměstí, ulice a parky. Pro plnou definici však musíme zalistovat zákonem o obcích,⁷³ který v § 34 definuje veřejné prostranství jako „všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru“. Takové prostranství musí být přístupné bez omezení (například vstupné). Na otázku, zda bude například koupaliště či parkoviště veřejným prostranstvím, odpovídá Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 9. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 50/03 tak, že taková místa povahu veřejného prostranství nemají, ale protože nejsou veřejnosti přístupná bez dalšího, ale až na základě rozhodnutí vlastníka. Protože autorský zákon otázku veřejného prostranství dále neřeší, považují definici zákona o obcích za vhodnou i pro účely autorského zákona.

Pro možnost užití licence svobody panoramatu je potřeba splnit dva předpoklady a to trvalost umístění díla a přístupnost veřejnosti. Co se týče trvalosti, nelze nezmínit případ umělců Christo a Jeanne-Claude, kteří v devadesátých letech jako umělecké dílo zabalili budovu Říšského sněmu v Berlíně.⁷⁴ Fotografie zobrazující jejich autorské dílo bylo v soudním sporu před Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr ve Spolkové republice Německo) shledáno jako neoprávněné vzhledem k dočasnosti umístění.⁷⁵ V České republice jsme mohli zaznamenat podobný případ při umístění plastiky Entropy umělce Davida Černého na budově DOX.⁷⁶ Nastala situace, kdy se na stavbu chráněnou autorským zákonem připevní jiné autorské dílo. Podobně jako ve Spolkové republice Německo by nikdo nemohl využít některou zákonnou licenci,

---

⁷² SÝKOROVÁ, Pavla. *Svoboda panoramatu při ochraně architektonických děl*. Právní rozhledy. 2015, č. 23-24, s. 801-811.

⁷³ Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ CULLEN, Michael S. *Verhüllung des Reichstags Dieses erste deutsche Sommermärchen. Tagesspiegel*. [online] 20.6.2015. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/kultur/verhuellung-des-reichstags-dieses-erste-deutsche-sommermaerchen/11945224.html>

⁷⁵ Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 24.01.2002, sp. zn. I ZR 102/99.

⁷⁶ David Černý: *Entropa*. [online] Oficiální stránky galerie DOX. Dostupné online na <https://www.dox.cz/en/exhibitions/entropa-david-cerny>

kdyby si dílo Černého vyfotografoval včetně stavby, na které je dílo umístěno, a tuto fotografii dále veřejně užíval.⁷⁷

V odpovědi na otázku, zda může stavba posloužit k vytvoření umělecké fotografie, je třeba posoudit, zda zaznamenáním díla došlo k pozměnění zachyceného díla či nikoliv. Fotograf si zcela jistě může vyhrát se stíny nebo využitím hry světla a atmosféry a vytvořit dílo, na kterém bude architektonické dílo vyobrazeno bez jakýchkoliv zásahů. Pokud by však byla vytvořena fotografie, kde autor vyretušuje část stavby, výlučná osobnostní práva autorská by využitím zákonné licence, tedy majetkové výjimky, zásadně dotčena nebyla. S ohledem na tzv. tříkrokový test by se však už o zákonnou licenci nejednalo.⁷⁸

4.1.1 Tříkrokový test

K určení, zda je možné dílo užít na základě zákonné licence, se musí použít tříkrokový test, který najdeme v čl. 9 odst. 2 revidované Bernské úmluvy. Užití architektonického díla mimosmluvně je možné buď 1. v určitých zvláštních případech, 2. nebo pokud takové rozmnožování nenarušuje normální užívání díla a 3. nebo pokud nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora. Na evropské úrovni je tříkrokový test zařazen do tzv. informační směrnice.⁷⁹ V autorském zákoně tříkrokový test najdeme v § 29 odst. 1, podle kterého výjimky, které autorské právo umožňuje, tedy i fotografování na veřejném prostranství, musí vždy současně splňovat i obecné omezující výkladové pravidlo. Prvním krokem je aplikace výjimek pouze zákonem výslovně uvedených, druhým je zákaz rozporu s běžným užitím díla. Běžné užití však již autorský zákon nedefinuje. Na každý případ se tak bude muset nahlížet zvlášť, protože česká judikatura žádný obecný výklad k běžnému užití neobsahuje. S rozvíjející se moderní technologií v posledním desetiletí může být běžné užití fotografie jako podklad na internetových stránkách, odlišné posouzení ale rozhodně nemůžeme vylučovat. Absence výkladu přináší určitou míru právní nejistoty, je však mít na paměti, že hlavní zájem zákonodárce je chránit autora díla. Posledním, třetím krokem je podmínka, že užitím podle prvních dvou kroků nesmí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora. Třetí krok slouží

---

⁷⁷ SÝKOROVÁ, Pavla. *Svoboda panoramatu při ochraně architektonických děl*. Právní rozhledy. 2015, č. 23-24, s. 801-811.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Čl. 5 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

k určení přístupnosti užití fotografie pro komerční účely bez souhlasu autora. Jedná se podle Telce o „*Test dovoleného uplatnění výjimek a omezení práva autorského, práv souvisejících s právem autorským nebo práva k databázím*“.⁸⁰ Dostáváme se však opět do výkladové mezery ve slově „*nepřiměřený*“. Logicky vyznívá, že přiměřené dotčení zájmů je v souladu s tříkrokovým testem. Lze sem však zahrnout i užití fotografie na pohlednicích určených k prodeji? Osobně předpokládám, že takové komerční užití cizího autorského architektonického díla je v souladu se zákonnou výjimkou, a je tedy dovolené. Výjimka je tedy podle tohoto předpokladu umožněna, byť jen v určitém rozsahu „*přiměřenosti*“, a možnost fotografovat autorská díla na veřejném prostranství tak je v zásadě umožněna.

4.1.2 Umístění a úhel fotoaparátu

Možná až překvapivě je pro posuzování oprávněnosti fotografování cizího autorského díla podstatné místo, odkud autor snímek zachytil. Nelze nezmínit rozhodnutí případu významného architekta Friedensreicha Hundertwassera,⁸¹ ve kterém byl termín „*svoboda panoramatu*“ poprvé použit německou judikaturou. Vídeňskou stavbu a turistickou atrakci Hundertwasserhaus vyfotila jeho dědička z okna soukromého bytu a protože k němu měla majetková práva, fotografii mohla pořídit bezesmluvně a prodávat ji jako pohlednice. Motivy pohlednice však začala využívat velkoobchodní společnost Metro ve Spolkové republice Německo (proto se případ rozhodoval před německými soudy) na zarámovaných obrázcích, které prodávala za 199 DM. Německý autorský zákon stanoví, že je dovoleno prostřednictvím fotografie dílo bezesmluvně užít, pokud je trvale umístěno na veřejných cestách, ulicích a náměstích. Takové fotografie je možné prezentovat a distribuovat veřejnosti.⁸² Dědička firmu zažalovala za neoprávněné užití její fotografie, ale žalovaná argumentovala tím, že motiv neukazuje nic jiného, než běžný člověk vidí z ulice, ve které dům stojí, a to, že je ze soukromého bytu Hundertwasserhaus zobrazen z jiné perspektivy, je v souladu autorským zákonem. Soud prvního stupně dal společnosti Metro za pravdu, ale po odvolání žalobkyně soud nakonec rozhodl tak, že pokud je fotka pořízena z místa běžnému chodci nedostupného, nemůže žalovaná nadále bez souhlasu motivy

---

⁸⁰ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 29 [Obecná ustanovení o omezení práva autorského]. In: TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 337. ISBN 978-80-7179-608-4.

⁸¹ Rozsudek Zemského soudu v Mnichově ze dne 30.9.1999, sp. zn. 7 O 8900/99.

⁸² Srov. § 59 Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), StF BGBl Nr. 111/1936.

fotografie užívat. Stejně tak není možné pořizovat letecké snímky stavby bez souhlasu autora fotografického díla. Jsem přesvědčena o tom, že si i díky možnostem satelitního snímání a používání dronů technický pokrok vynutí další výkladová rozšíření současné právní úpravy.

Až překvapující byl závěr soudu, který uvedl, že kromě místa fotografování může být například i výběr typu fotoaparátu, objektivu, užití clony nebo času autorským prvkem. Uvedený názor mi připadá poněkud nelogický, pokud si představíme, že by měly být autorským prvkem naprosto základní nastavení fotoaparátu, které mezi sebou fotografové často sdílí, nebo obvyklé pozice a kompoziční prvky fotografa. Předpokládám však, že konkrétní řešení vždy soud ponechá na každém případě zvlášť a odborná veřejnost se může těšit na další zajímavé judikáty.

Dalším zajímavým případem týkající se svobody panoramatu je dominanta Paříže Eiffelova věž. Ve Francii svoboda panoramatu neexistuje, stejně jako třeba v Itálii nebo v Belgii, a pravidla pro pořizování fotografií staveb jsou mnohem přísnější.⁸³ V případě Eiffelovy věže je možné ji během dne bez problémů vyfotografovat, nicméně v noci je to obtížnější. Autorské právo architekta totiž již vypršelo, ale právo autora osvětlení věže je nadále v platnosti. Před zveřejněním takového snímku tak bude třeba souhlasu autora, což znamená zaplatit poplatek příslušnému kolektivnímu správci.⁸⁴

4.2 Náhodné zachycení díla

Další z výjimek ve vztahu k fotografování cizích autorských děl je pravidlo, podle kterého do autorského práva nezasahuje ten, kdo cizí autorské dílo užije jen náhodně v souvislosti s hlavním obsahem. K zachycení díla tak musí dojít náhodně, nezamyšleně a bezděčně.⁸⁵ Nebude zde podstatná trvalost díla nebo jeho umístění na veřejném prostranství, dokonce ani zda je zachyceno z určité výšky. Jedinou podmínkou je výslovně náhodné užití díla cizího. Představit si tak můžeme například

---

⁸³ SÝKOROVÁ, Pavla. *Svoboda panoramatu při ochraně architektonických děl*. Právní rozhledy. 2015, č. 23-24, s. 801-811.

⁸⁴ VŠETEČKA, Roman. *Fotografovat okolí si můžete i nadále, Evropský parlament to nezmění*. In: Technet.cz. [online]. 9. 7. 2015. [cit. 8. 7. 2018]. Dostupné z: https://technet.idnes.cz/autorska-prava-svoboda-panoramatu-evropsky-parlament-pl-e-tec_tecnika.aspx?c=A150709_101925_tec_tecnika_vse

⁸⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 38c [Nepodstatné vedlejší užití díla]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 5. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-671-5.

portrétní fotografii dívky sedící v okně, za níž je rozostřená stavba Hundertwasserhaus. Takové užití by bylo z hlediska zachycení cizího autorského díla v pořádku a vztahovala by se na něj uvedená výjimka. Naopak pokud by dívka náhodně procházela okolo této stavby na ulici a stavba by tvořila hlavní obsah fotografie, dostává se fotograf do rozporu s cizími autorskými právy. Otázka rozsahu, v jakém je cizí dílo na fotografii rozpoznatelné a výrazné, by se posuzovala zvlášť případ od případu vzhledem ke složitosti stanovení přesné a neměnné míře zobrazení a s přihlédnutím k zásadě volného hodnocení důkazů by mohl soud dospět k odlišným závěrům.

4.3 Fotografování osob

Jedním z dalších omezení fotografa je fotografování osob a prostor, které by mohly narušit jejich soukromí, čest, důstojnost nebo práva na podobiznu, které souborně chrání právní institut ochrany osobnosti. S konfliktem svobody fotografa a ochrany osobnosti se ve fotografické praxi setkáme nejčastěji a fotograf při zhotovování a užití takových fotografií potřebuje svolení⁸⁶ fotografované osoby vyjma případů přiměřeného užití k úředním účelům a pro tiskové, filmové, rozhlasové nebo televizní vysílání,⁸⁷ i to však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy této osoby.⁸⁸ V případě porušení kteréhokoliv práva na ochranu osobnosti má fyzická osoba několik způsobů ochrany, zejména domáhat se, aby bylo od neoprávněných zásahů do jejího práva upuštěno, aby byly již způsobené následky odstraněny,⁸⁹ a aby jí bylo poskytnuto přiměřené zadostiučinění.⁹⁰

Pod pojmem fotografie k úředním účelům si můžeme představit fotografii na cestovním pasu, kterou pořizuje úřad k potřebným formálním náležitostem vydání pasu. Jak se však situace bude řešit s užitím fotografie, konkrétně u zveřejnění fotografie pachatele trestného činu? Takovým případem se nedávno v České republice zabýval Nejvyšší správní soud,⁹¹ který poměřoval vlastnické právo vlastníka obchodu s elektrokoly, který pořídil snímek zloděje a umístil ho na sociálních sítích, s právem pachatele trestného činu krádeže na ochranu osobních údajů. V listopadu 2011 odcizil

---

⁸⁶ Srov. § 85 OZ.

⁸⁷ Srov. § 89 OZ.

⁸⁸ Srov. § 90 OZ.

⁸⁹ Srov. § 82 odst. 1 OZ.

⁹⁰ Srov. § 2951 odst. 2 OZ.

⁹¹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 8.6.2016, sp- zn. 3 As 118/2015-34.

neznámý pachatel elektrokolo, celý jeho trestný čin však byl natočen průmyslovou kamerou. Ze záznamu pořídil vlastník obchodu fotografii a zveřejnil ji na sociální síti Facebook, u které požádal veřejnost o sdílení a pomoc při pátrání.⁹² Zajímavostí je, že se podle tohoto způsobu pátrání na totožnost zloděje skutečně přišlo a ten byl odsouzen. Nicméně do věci se vložil Úřad na ochranu osobních údajů a podnikateli dal pokutu za zveřejnění fotografie z důvodu ochrany osobních údajů pachatele. Městský soud v Praze byl však jiného názoru a pokutu zrušil, protože nepovažoval důvod zpracování údajů ve formě nahrání fotografie na veřejný profil na sociální síti za rozporný s účelem, pro který tato fotografie byla pořízena a zveřejněna.⁹³ Z hlediska posouzení proporcionality a vyvážení dvou zcela zásadních práv, tedy práva vlastnického a práva na ochranu osobních údajů se podle Městského soudu měl úřad přiklonit k ochraně majetku podnikatele a nikoliv k ochraně soukromí pachatele. O to více, že zloděj věděl, že je v obchodě nainstalováno kamerové zařízení a že je natáčen. Věc se zdála být vyřešena a veřejnost si značně oddychla, protože přístup podnikatele se jeví jako poměrně nezbytný pro ochranu jeho práv a jeho právem chráněných zájmů. Zvláště, pokud za základě zveřejnění fotografie nakonec byl pachatel dopaden a elektrokolo nalezeno.

Do věci se však vložil Nejvyšší správní soud na základě kasační stížnosti Úřadu na ochranu osobních údajů a uznal argumentaci, že v demokratickém státě plní při dopadení pachatelů trestných činů roli policie a ten má povinnosti předat fotografii policii a ctít presumpci nevinny, dokud nerozhodne soud. Podle rozhodnutí zde žádný konflikt dvou práv neexistuje a není tak co poměřovat. Zákon sám stanoví, kde je hranice mezi právem na ochranu majetku a právem na ochranu osobních údajů. Právo na ochranu majetku je podle Nejvyššího správního soudu již dostatečně zajištěno možností instalace a používání kamerového systému za zákonem stanovených podmínek a na případné další použití údajů získaných snímáním sledovaného prostoru státními orgány k tomu určenými.

Zmíněný judikát je poměrně kontroverzní a přestože považuji právo na ochranu osobnosti jako jedno z nejsilnějších, v tomto konkrétním případě si nemyslím, že

---

⁹² POKORNÝ, Marek. *Zveřejnil fotku zloděje, musí platit. To mám místo poděkování, zlobí se majitel ukradeného kola.* In: Aktuálně.cz. [online]. 13.9.2017. [cit. 10. 7. 2018]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/dopadl-zloděje-kola-kdyz-zveřejnil-jeho-fotku-dostal-za-to-p/r~7d407b0c989811e7a0c50025900fea04/>

⁹³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19.5.2015, sp. zn. 11A 77/2012-38.

zveřejnění fotografie (bez čehož by nedošlo k rychlému nalezení pachatele) bylo natolik závažné, aby předčilo právo na ochranu vlastnictví. Zajímavostí zůstává i nedávná reakce Úřadu na ochranu osobních údajů, kterou úřad zveřejnil na svých webových stránkách.⁹⁴ Ve vyjádření úřad sděluje, že žádná interpretace nemůže být odtržena od vnímání spravedlnosti ve společnosti. Zdůrazňuje respektování zásady, že se každý může přiměřeným způsobem domoci svého práva, pokud bylo zasaženo do jeho zákonem chráněných zájmů, je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.⁹⁵ S uvedeným prohlášením se ztotožňuji a též považuji pro posouzení příkladu za důležitou skutečnost, zda podnikatel jednal přiměřeně v zájmu ochrany osob či majetku. V případě odcizeného elektrokola se jednoznačně jednalo o případ, kdy by zásah veřejné moci nepřišel včas.

Přestože je kapitola fotografování osob a ochrany osobnosti velmi zajímavým tématem a pro fotografy nezbytně důležitým z hlediska uvědomění si vlastních práv a povinností, je natolik obsáhlé, že se mu v této práci nebudu dále podrobně věnovat. Zmiňovaný příklad střetu ochrany osobnosti a vlastnického práva měl čtenáři utvořit představu, kterými případy se české soudy v oblasti fotografie a ochrany osobnosti zabývají, a sdělit autorčin pohled na vydané rozhodnutí.

---

⁹⁴ Úřad pro ochranu osobních údajů. *ÚOOÚ by pokutu v případě ekolo.cz znovu neudělil*. In: Uoou.cz. [online]. 3.10.2017. [cit. 14. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/uoou-by-pokutu-v-pripadu-ekolo-cz-znovu-neudelil/d-27149>

⁹⁵ Srov. § 14 odst. 1 OZ.

5 Volná užití a zákonné licence užití fotografie

Autorský zákon přiznává veřejnosti možnost užití díla bez souhlasu autora fotografie několika způsoby a právní úprava je založena na tzv. uzavřeném katalogu výjimek. Ten vychází z katalogu výjimek a omezení obsažených v informační směrnici a směrnici o právní ochraně počítačových programů.⁹⁶ Nabízí tak několik výjimek a omezení podle § 29 a násl. AZ, mezi které řadíme volná užití a zákonné licence.

5.1 Volná užití

Právní podstatou volného užití je zásadně užití chráněného díla odděleně v soukromí od hospodářství. Podle § 30 autorského zákona se užití díla pro osobní potřebu fyzické osoby nepovažuje za užití díla ve smyslu autorského zákona, a proto není v takovém případě vyžadován souhlas autora. Zákon zde klade důraz na účel, protože nesmí mít přímý nebo nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch, pokud zákon nestanoví jinak. Pro osobní potřebu je také možné zhotovit fotografickou rozmnoženinu díla.⁹⁷

Zajímavým příkladem a častým problémem je fotografování na výstavách či v galeriích. Pořadatelé výstavy návštěvníkům v praxi často fotografování zakazují. Zákonná výjimka však pořadateli nedovoluje ji jakkoliv omezit a z hlediska autorského práva by takový zákaz neměl žádné zákonné oprávnění. Z hlediska soukromoprávní oblasti však může vstupem na výstavu pořadatel podmínit vznik smlouvy mezi jím a návštěvníkem, která návštěvníkovi zapoví fotografování a takové ujednání by bylo posuzováno odděleně od zákonné výjimky volného užití díla a jeho fotografování, ve kterém by pořadatel mohl uplatňovat nárok z porušení smlouvy.⁹⁸

---

⁹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009, o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění), CELEX 32009L0024.

⁹⁷ Srov. § 30a AZ.

⁹⁸ VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo : autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. s. 39. ISBN 978-80-7502-043-7. – kapitola užití pro osobní potřebu

5.2 Zákonné licence

V případě bezúplatných zákonných licencí lze fotografii bez souhlasu autora užít tam, kde je právo fotografii užít odůvodněno různými potřebami veřejného zájmu společnosti.

5.2.1 Rozmnožování na papír nebo podobný podklad

Mezi další dovolená užití díla je podle autorského zákona rozmnožování na papír nebo podobný obklad, které má význam právě pro fotografii. V § 30a je taxativně vymezeno, kdy je takové užití možné. Tímto účelem je tak pouze užití pro osobní potřebu fyzické osoby, vlastní vnitřní potřeba právnické osoby či podnikající fyzické osoby a dílo může užít i ten, kdo ho rozmnožuje na objednávku pro takové osoby. Ta však nebude posledním adresátem rozmnoženiny, ačkoliv je pro ni zhotovena, ale je jím ten, kdo tuto rozmnoženinu pořídil (tiskařské nebo kopírovací studio). Zákon se zabývá i způsobem rozmnožování, když určuje, že osoby právnické a podnikající musí rozmnoženinu zhotovit jen pro osobní potřebu a nikoliv pro veřejné účely. Jedná se tedy o bezúplatnou licenci. Pokud by se však jednalo o zhotovení rozmnoženiny díla na objednávku, musí provozovatel tiskařských služeb zaplatit autorovi nebo příslušnému kolektivnímu správci tzv. náhradní autorskou odměnu podle § 25 autorského zákona.

5.2.2 Citace

Bez souhlasu autora lze také za splnění podmínek z § 31 autorského zákona užít fotografii v jiném díle. Kromě textu se velmi často citují i nákresy, ilustrace a fotografie, ale dokonce i hudební či audiovizuální záznamy. Toto užití slouží ke konfrontaci s jiným dílem, k vyjádření názorů k dílu nebo k jeho posouzení.⁹⁹ Citací děl je umožněn vědecký pokrok a oblast vzdělávání. Autorský zákon dovoluje užití výňatků z díla v jiném díle, pokud se tak děje v odůvodněné míře. Zde si ale těžko oproti textu představíme, jak by takový výňatek z fotografie vypadal. Větší rozsah užití však umožňuje následující odstavec, který hovoří o výňatecích z díla nebo o drobných dílech pro účely kritiky a recenze, musí se ovšem vztahovat k takovému dílu, a pro vědeckou nebo odbornou tvorbu. Takové užití musí být vždy v souladu

---

⁹⁹ VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo : autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. s. 40. ISBN 978-80-7502-043-7. (kapitola citace)

s poctivými zvyklostmi a v rozsahu, který vyžaduje konkrétní účel. Nejštedřejším rozsahem k užití díla je možnost užití díla při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, kde účelem není dosažení hospodářského nebo obchodního prospěchu a kde nepřesáhne rozsah odpovídající sledovaného účelu.

Je však vždy potřeba uvést jméno autora, pokud je to možné, případně jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla nebo pramen. Při citace fotografie z webových stránek podle Modern Language Association budeme citovat jako Příjmení, křesní jméno. Název práce. Digitální obrázek. Název webové stránky. Vydavatel webových stránek, den, měsíc, rok zveřejnění. Web. Den, měsíc a rok získání.¹⁰⁰

5.2.3 Propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje

Fotografové svá díla kromě webových stránek vystavují především na výstavách a vernisážích v galeriích, v případě prodejní výstavy zde fotografie i prodávají. Osobě, která výstavu propaguje, pak zákon stanoví další zákonnou licenci v § 32 autorského zákona a jednání takové osoby činěné v souvislosti s propagací výstavy uměleckých děl a jejich prodeje tak nebude zásahem do autorských práv autora fotografií. Musí však použít některé z děl, která mají být vystavena na konkrétní výstavě, a to pouze v rámci reklamy, upoutání pozornosti či v pozvánce na událost. Účelem však opět nesmí být žádný hospodářský nebo obchodní úspěch, jinak by bylo potřeba souhlasu autora.

Jelikož však samotná výstava v praxi bývá pořádána k prodeji jednotlivých fotografií, slouží tak k hospodářskému prospěchu. Při propagaci je navíc nezbytně nutné uvést jméno autora nebo jeho pseudonym, pod kterým vystupuje. V případě, že jde o dílo anonymní, se musí uvést název tohoto díla a pramen.¹⁰¹

5.2.4 Užití díla umístěného na veřejném prostranství

Zmíněná zákonná výjimka se bude týkat spíše děl architektonických či výtvarných. Umělci zaznamenávají díla na náměstích, ulicích či v parcích a takové dílo je možné

---

¹⁰⁰ Shutterstock: *Jak citovat fotografii*. In: Shutterstock.com [online]. [cit. 5.6.2018.] Dostupné z: <https://www.shutterstock.com/cs/support/article/Jak-citovat-fotografii>

¹⁰¹ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 32 [Propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 363. ISBN 978-80-7179-608-4.

užít bezúplatně podle § 33 autorského zákona. Je však potřeba splnit podmínku trvalosti, která například během výstavy fotografií na náměstí nebude naplněna, i přestože by výstava trvala několik měsíců. Druhou podmínkou je umístění na veřejném prostranství, kterému byla v této práci věnována pozornost v předchozí kapitole. Nepovažujeme za ně vnitřky budov, především prostory divadel, muzeí a galerií, kde fotografie často bývají vystavovány trvale.¹⁰² Toto ustanovení tak míří především na sochy, architektonická díla, pomníky, fontány či výtvarná díla, která splňují znaky trvalosti a jsou například začleněna do fasády. Poslední zákonnou podmínkou je uvedení jména autora, pokud je to prakticky možné a nejde zároveň o dílo anonymní, dále i uvedení názvu díla a jeho umístění.

5.2.5 Úřední a zpravodajská licence

Úřední výjimka se podle § 34 vztahuje na užití díla pro účely veřejné bezpečnosti, pro soudní nebo správní řízení nebo k jinému úřednímu účelu nebo pro parlamentní jednání a pořízení zápisu o něm. Jakkoliv zastarale zní pojem „veřejné bezpečnosti“, jedná se o možnost dotyčných orgánů ke zveřejňování fotografií při pátrání po hledaných nebo pohřešovaných osobách. Rozhodnutí zveřejnit fotografii je v pravomoci dotyčného orgánu a nikoliv sdělovacích prostředků a významným případem, který se dotýká tohoto tématu, je rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ve věci Painer.¹⁰³ Eva-Maria Painer jako rakouská nezávislá samostatně výdělečně činná fotografka a autorka převážně portrétů z mateřských škol a jeslí pořídila snímek Nataschy Kampusch, která byla v deseti letech unesena a rakouská policie vyhlásila pátrání na základě snímku fotografky Painer, který zveřejnilo několik vydavatelství tisku, z čehož jedno rakouské a tři německá. Fotografie dokonce sloužila k simulaci vývoje podoby Nataschy, která byla pohřešována více než 8 let a pomocí počítačového programu se odborníci pokoušeli odhalit její současnou podobu.¹⁰⁴ Autorka fotografie se po rakouských soudech domáhala určení, že se vydavatelství musí zdržet rozmnožování a šíření její fotografie bez jejího souhlasu a bez uvedení

---

¹⁰² TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 33 [Užití díla umístěného na veřejném prostranství]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 365. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁰³ Usnesení Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 7. března 2013. *Eva-Maria Painer proti Standard VerlagsGmbH a další*. Sp. zn. C-145/10. Dostupné online z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?&num=C-145/10>

¹⁰⁴ Tisková zpráva č. 132/11 SDEU ze dne 1. prosince 2011. Lucemburk. Dostupné online z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2011-12/cp110132cs.pdf>

jejího jména jako autorky, protože jsou jinak porušována její autorská práva jak u užití originální fotografie, tak počítačem sestaveného portrétu. Žádala též o zaplacení přiměřené odměny a náhrady škody. Obchodní soud ve Vídni,¹⁰⁵ který spor řešil, předložil otázku Soudnímu dvoru, zda mohou být fotografie použity sdělovacími prostředky bez souhlasu autora pro účely trestního stíhání a zda unijní právo fotografickým portrétům poskytuje autorskoprávní ochranu v menším rozsahu kvůli tomu, že jsou takové fotografie spíše realistické a neumožňují autorovi míru umělecké tvořivosti jako u jiných fotografií. Soudní dvůr podle mého názoru zcela správně rozhodl, že má fotografický portrét ochranu stejného rozsahu jako jiná fotografická díla, protože i taková fotografie je výrazem tvůrčích schopností autora. Každému portrétu fotograf vtěluje vlastní styl kompozicí, barvami, osvětlením, prostředím nebo nastavením fotografované osoby. Sám vybírá, která z fotografií bude vybrána k finální úpravě a té dá v počítačové úpravě konečnou podobu.

Pro účely této kapitoly je však zajímavější otázka, zda sdělovací prostředky byly oprávněny fotografií zveřejnit bez uvedení jména autorky a zda vůbec. Stejně jako český autorský zákon i unijní právo¹⁰⁶ umožňuje výjimku z rozsahu autorskoprávní ochrany, pokud je dílo užito pro účely veřejné bezpečnosti, zejména pak policejního pátrání s cílem nalezení pohřešované osoby. Vydavatelství tisku zcela jistě využilo fotografii pro účely veřejné bezpečnosti, nikoliv však v souvislosti s činností vedenou vnitrostátními orgány a musí být učiněn po dohodě a v koordinaci s nimi, aby se zamezilo rozporu s opatřeními, které tyto orgány přijaly. Soudní dvůr nadto upřesnil, že sdělovací prostředky mohou v rámci vyšetřování zveřejnit, aniž by za tímto účelem dostaly od bezpečnostních orgánů konkrétní výslovnou výzvu. V otázce citace u tohoto díla Soudní dvůr připomněl, že díla, která již byla zveřejněna, mohou být citována za podmínky, že je uveden jejich zdroj včetně jména autora. Vydavatelství tvrdila, že měla obtíže identifikovat autora a nemohla tedy uvést jméno autorky na fotografiích. Soudní dvůr však vycházel z předpokladu, že se tiskové agentuře, od které vydavatelství fotografii získala, dostala do rukou oprávněně a tudíž měla povinnost sdělit vydavatelství jméno autorky. A ta měla povinnost v novinách

---

¹⁰⁵ Handelsgericht Wien.

¹⁰⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

jméno fotografky pod jejím dílem otisknout. Bylo však možné, že fotografie Painer byly původně zveřejněny již rakouskými vnitrostátními bezpečnostními orgány a potom by nebylo nutné jméno autorky uvádět. V takovém případě by, pokud nebylo jméno uvedeno, bylo třeba uvést zdroj takové fotografie.

Druhým případem uvedeným v § 32 písm. c) autorského zákona je zpravodajská fotografie. Fotografické zpravodajství zachycuje aktuální informace o společenských a politických událostech v obrazech, je nezbytnou součástí novin, časopisů i internetových magazínů. Fotograf se stává bezprostředním svědkem zajímavé události a snaží se co nejpřesněji a nejpravdivěji zachytit informace, které věrně zachytí realitu. Nejde zde tedy o umělecké vyjádření reality, cílem je zpravit veřejnost o tom, co se děje nebo co se stalo. Ačkoliv je hranice mezi uměleckou a zpravodajskou fotografií velmi tenká, především vzhledem ke stále sílícím tendencím fotografií inklinovat k umělečtějšímu pojetí fotografií, tvoří zpravodajská fotografie také výjimku v oblasti fotografování cizích děl.

5.2.6 Užití díla v rámci občanských či náboženských obřadů nebo v rámci úředních akcí pořádaných orgány veřejné správy, v rámci školních představení a užití díla školního

Podle § 35 autorského zákona je možné užít fotografií v rámci občanských či náboženských obřadů a v rámci školních a úředních akcí, pokud není dílo užito za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu školy či úřední instituce. Licence umožňuje užít i dílo vytvořené studentem či žákem k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě. Taková fotografie však musela být vytvořena za účelem splnění školních nebo studentských povinností, nikoliv soukromých děl autora. Společným znakem vyjmenovaných licencí je nekomerční užití díla a povinnost uvést jméno autora, název díla a pramen.

5.2.7 Omezení práva autorského k dílu soubornému

Tato zákonná licence se týká díla souborného¹⁰⁷ a bez jejího zakotvení v § 36 autorského zákona by nebylo možné souborná díla užívat. Výjimka se vztahuje na

---

¹⁰⁷ Souborné dílo autorský zákon v § 2 odst. 5 vymezuje demonstrativním výčtem: „Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle odstavce 1, je dílem souborným.“ Je to jediné dílo, u něhož patří autorské dílo tomu, kdo ho uspořádal. Je proto potřeba

oprávněného uživatele souborného díla, užívá-li takové dílo za účelem přístupu k jeho obsahu a pro běžné užívání jeho obsahu. Takový uživatel má tedy právo užívací, které vzniká ze zákona nebo na základě smlouvy.

5.2.8 Knihovní licence

Název, který uvedl autorský zákon v titulku § 37 autorského zákona, je legislativní zkratkou, výjimka se totiž nevztahuje jen na knihovny, ale na taxativní výčet subjektů,¹⁰⁸ kterým licence umožňuje pořizovat tzv. archivační rozmnoženiny pro archivní a konzervační potřeby za podmínky, pokud nebudou sloužit hospodářskému či obchodnímu účelu. Kromě toho mohou oprávněné subjekty v omezeném rozsahu díla, jež jsou součástí sbírek, zpřístupňovat. Lze tak činit pomocí technických zařízení umístěných v objektech oprávněných či jednotlivcům při soukromém studiu nebo pro účely výzkumu. Naopak licence nepočítá se zpřístupněním na dálku pomocí počítačové nebo obdobné sítě.

5.2.9 Licence pro určitá užití osiřelého díla

V § 37a autorského zákona najdeme dvě zákonné výjimky pro užívání děl osiřelých.¹⁰⁹ Za prvé jde o výjimku ve prospěch osob uvedených v § 37 odst. 1, které mohou osiřelé dílo rozmnožovat pro zákonem vymezené účely. Půjde tak například o digitalizaci autorského díla, vše ovšem za předpokladu, že se jedná o dílo, jež je součástí sbírek či archivů oprávněných subjektů. Druhá výjimka se týká pouze osiřelých děl kinematografických nebo audiovizuálních a jen pokud jsou obsaženy v archivech oprávněných, nebo jež tito vyrobili nebo nechali vyrobit před rokem 2003.

5.2.10 Licence pro osoby se zdravotním postižením

Jak už z dosavadních zákonných licencí vyplývá, jsou zakotveny především z důvodu veřejného zájmu a z licence výhradně pro potřeby zdravotně postižených podle § 38 autorského zákona je takový zájem více než patrný. Zákonodárce se tím snaží vyrovnat nerovnost mezi zdravými a zdravotně postiženými, kterým umožňuje zhotovit nebo dát zhotovit rozmnoženinu autorského díla, stejně tak jako tyto

---

rozdílit osobu, která má ke konkrétním autorským dílům, a tu, která má autorské právo k soubornému dílu.

¹⁰⁸ Subjekty podle § 37 odst. 1 jsou knihovna, archiv, muzeum, galerie, škola, vysoká škola a jiné nevýdělečné školské a vzdělávací zařízení (např. školní družiny nebo kluby).

¹⁰⁹ Srov. § 27a a 27b AZ.

rozmnoženiny pro obdobné potřeby vypůjčovat. Nikoliv však opět za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Jde tak o jakousi bezplatnou licenci pro zdravotně postižené.

5.2.11 Licence pro dočasné rozmnoženiny

Ustanovením § 38a autorského zákona Česká republika splnila závazek komunitárního práva, protože jím umožňuje volný pohyb zboží a služeb, zejména služeb on-line obsahující předměty ochrany podle autorského práva.¹¹⁰ Licence je odlišná od dalších zákonných licencí tím, že souvisí především s technickými postupy a má jen pomocný charakter.

5.2.12 Licence pro fotografickou podobiznu

Licence podle § 38b autorského zákona řeší konflikt mezi autorským právem autora díla fotografického a osobnostním právem osoby, která je na fotografii zobrazena. Střet je řešen ve prospěch osobnostního práva k podobizně.¹¹¹ Podle tohoto ustanovení nezasahuje do autorského práva ten, kdo zhotoví rozmnoženinu díla fotografického, které je jeho podobiznou a které si úplatně objednal. Pokud to není zapovězeno, může zobrazená osoba takto pořízenou rozmnoženinu i nevýdělečně využít. Vedle této licence je potřeba vzít na vědomí, že může autor fotografie zachytit něčí podobu pouze s jeho svolením.¹¹² Osoba, které náleží licence, může takto dílo užít pouze sama a licence ji neopravňuje udělit licenci k užití díla třetí osobou. Tím nejčastějším případem, kde se s uvedenou licencí setkáme, je klasické portrétní fotografování v ateliéru.

5.2.13 Nepodstatné vedlejší užití díla

Za neoprávněné omezení autorského práva se podle §38c autorského zákona nepovažuje náhodné užití díla v souvislosti se zamýšleným hlavním užitím díla jiného. V případě fotografie si můžeme představit natáčení filmu, ve kterém se bezděčně objeví časopis s fotografií na titulní straně. Podmínkou je nahodilost, čili

---

¹¹⁰ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 38a [Licence pro dočasné rozmnoženiny]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 400. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹¹¹ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 38b [Licence pro fotografickou podobiznu]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 403. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹¹² Srov. § 84 OZ.

situace, se kterou tvůrce autorského nepočítal. Je otázkou, zda tvorba oblíbených autoportrétů na fotoaparát s cizími autorskými díly je zásah do autorských práv nebo nikoliv. Pakliže si někdo pořídí takový autoportrét na výstavě fotografií, bude zřejmé, že se autor snažil zachytit záměrně vystavovanou fotografii a že na snímku bude tvořit významnou část, nelze vyloučit, že by takový případ pod licenci nespádl. S rozvojem moderních technologií nás řešení podobných případů jistě čekají, a co se nám dnes zdá úsměvné, může v horizontu několika let přinést novou právní úpravu.

5.2.14 Licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým

Licence podle § 38d autorského zákona se týká pouze architektonických děl vyjádřených stavbou a originály či rozmnoženiny díla užitého umění, ať už jsou to unikátní výrobky nebo spotřební předměty vyráběné hromadně. Jsou běžně užívané k zabezpečení lidských potřeb a mají povahu spotřebního zboží. Originály a rozmnoženiny takových děl je možno pronajímat, půjčovat či vystavovat pod podmínkou, že nebyla rozmnoženina zhotovena neoprávněně.¹¹³

5.2.15 Licence pro sociální zařízení

Tato zákonná licence umožňuje určitým zařízením zaznamenávat díla a dále provozovat osobám nacházejícím se uvnitř tohoto zařízení (např. nemocnice, věznice). Licencí však není dotčeno právo na autorskou odměnu.

5.2.16 Licence pro karikaturu a parodii

Velmi krátké ustanovení § 38g říká, že do autorského práva nezasahuje ten, kdo užije dílo pro účely karikatury a parodie. Jedná se o poměrné nové ustanovení, vyplývající z informační směrnice,¹¹⁴ která stanoví výjimku z práva na rozmnožování, rozšiřování a sdělování chráněného díla veřejnosti. Předpokládá tak zpracování jiného autorskoprávně chráněného díla a otevírá tím prostor ke svobodě projevu. Autor parodie však obvykle pramen necituje, neboť právě parodie má smysl tam, kde veřejnost dílo obecně zná.¹¹⁵ Je však potřeba rozlišovat mezi parodií a užitím způsobem snižujícím jeho hodnotu. Podle Šalamouna je primární úkol parodie zesměšňovat,

¹¹³ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. § 38d [Licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým]. In: TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 407. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹¹⁴ čl. 5 odst. 3 písm. k) směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

¹¹⁵ TULÁČEK, Jan. Porušení autorského práva a plagiát. *Bulletin advokacie*. 2004, č. 11-12, s. 24 – 31.

parodovat a svým způsobem hodnotu původního díla snižovat, nelze tedy uvažovat o užití díla snižující jeho hodnotu.¹¹⁶

5.2.17 Užití originálu nebo rozmnoženiny díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii jeho vystavením

Poslední zákonnou licencí je výstavní licence zakotvená v § 39 autorského zákona, podle které při vystavování děl na výstavách nezasahuje do práva autorského k fotografii vlastník ani osoba, která si od vlastníka vypůjčí originál či rozmnoženinu fotografie, ledaže to autor při prvním převodu díla zapověděl. Možnost zapovězení je však časově významně omezena okamžikem prvního převodu originálu či rozmnoženiny díla. Po uskutečnění takového převodu práva záповědi autora jeho nevykonáním zaniká (preluduje).¹¹⁷ Pokud tedy autor fotografie tuto možnost dopředu nevyloučil, je možné pro účely výstavy svou fotografií galerii poskytnout.

5.3 Důležitost veřejného zájmu

Výjimky a omezení podle § 29 a násl. OZ, mezi které řadíme volná užití a zákonné licence se především mezi laiky těší velké pozornosti, protože s chráněnými předměty dnes pracuje v každodenním životě téměř každý a přirozeně nás zajímá, kde je hranice rozsahu dovoleného jednání. Mezi fotografie obecně panuje nevole ohledně širokého výčtu zákonných licencí týkajících se užití fotografií a z množství nejrozličnějších zásahů do jejich autorského práva. Osobně si myslím, že byl zákonodárce v tomto ohledu přiměřený. Praxe je nicméně v mnoha případech v neprospěch fotografů, kteří volají po větší ochraně a jsou znepokojeni možnostmi, které zákon určenému okruhu adresátů těchto výjimek a okruhu předmětů ochrany dává k užívání jejich autorských děl. Vždy by mělo docházet k poměrování v kolizi stojícího zájmu na právní ochranu k výsledkům tvůrčí duševní činnosti a veřejného zájmu veřejnosti na přístup k dílu včetně jeho případného užití.¹¹⁸ Hlavním důvodem

---

¹¹⁶ ŠALOMOUN, Michal. 3.1.2.2 [Parodie]. In: ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 78. ISBN 978-80-7400-097-3.)

¹¹⁷ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. § 39 [Užití originálu nebo rozmnoženiny díla výtvarného, fotografie nebo díla vyjádřeného postupem podobným fotografii jeho vystavením]. In: TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 413. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹¹⁸ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 124. ISBN 978-80-7502-240-0.

právní úpravy je především veřejný zájem o kulturní a vědecký rozvoj a efektivní využívání tvůrčí činnosti.¹¹⁹

---

¹¹⁹ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví. : Česká právní ochrana 2.* 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 41. ISBN 80-7239-198-4.

6 Pojem licence

Z hlediska fotografického díla existuje významný institut licenční smlouvy. Fotograf, který chce svá díla dostat do povědomí veřejnosti, zpravidla potřebuje s příslušnou galerií uzavřít licenční smlouvu na vystavování fotografií, ale také například na jejich vytištění či rozmnožování ve formě tištěných brožur. Licenční vztah je typickým závazkovým vztahem v oblasti práva duševního vlastnictví.¹²⁰ Právní úprava licence je obsažena v občanském zákoníku v § 2358 a násl., obecná úprava zahrnuje kromě průmyslově právních právě i autorskoprávní. Ta je poté podrobněji upravena ve zvláštních ustanoveních § 2371 – 2386 OZ. Autor fotografie se tak může na základě autonomie vůle a smluvní svobody rozhodnout, že udělí jiné osobě oprávnění k výkonu majetkových práv. Prostředkem k udělení oprávnění je licenční smlouva a udělené oprávnění nazýváme licencí.¹²¹ Licence však nezakládá nové majetkové nebo osobnostní právo k autorskému dílu, nýbrž odvozené oprávnění, jež ob stojí vedle výlučných práv autora. Ten má pouze povinnost strpět zásah do práva dílo užít jinou osobou v takovém rozsahu, který určí licenční smlouva. U autora tak nedochází k převodu práva, ale pouze k omezení práva.¹²²

Jelikož se jedná o obsáhlé téma hodného podrobného zkoumání, v této kapitole se budu věnovat základnímu vymezení licenční smlouvy ve vztahu k fotografii a zaměřím se především na smysl uzavírání takových smluv pro fotografy a na některé speciální způsoby uzavírání v podobě veřejných licencí.

6.1 Licenční smlouva

Licenční smlouvou autor jako poskytovatel originálního autorského díla poskytuje další osobě nebo osobám oprávnění k výkonu práva dílo užít v určitém rozsahu a nabyvatel licence se zavazuje za toto právo poskytnout autorovi odměnu.¹²³

---

¹²⁰ TELEEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví (1). Lidskoprávní základy. Licenční smlouvy*. Brno: Doplněk, 2002, str. 99. ISBN 978-80-7239-206-3

¹²¹ VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo : autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. s. 45. ISBN 978-80-7502-043-7. (Licenční smlouva)

¹²² TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 2 [Autorské dílo]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 7. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹²³ Srov. § 2358 odst. 1 OZ.

Obligatorními náležitostmi smlouvy je způsob užití a rozsah užití, přičemž v případě absence takových ustanovení platí tyto náležitosti podle zákona. Mezi podstatné náležitosti licenční smlouvy patří též specifikace díla, vymezení jednotlivých druhů užití díla a také stanovení územního (zpravidla na území České republiky) a časového rozsahu (několik let nebo například celé období trvání autorských majetkových práv). Smluvní licence nemusí vždy vzniknout jen na základě smlouvy licenční, ale může například existovat implicitní licence na základě smlouvy o vytvoření fotografie na objednávku.¹²⁴

6.1.1 Výhradnost licence

Obvykle v licenční smlouvě k fotografii najdeme ustanovení o výhradnosti licence. S výhradní licenci se setkáme v případě, kdy si nabyvatel potřebuje zajistit exkluzivitu užívání daného díla na konkrétním trhu a ochránit si tak svou investici. Výhradnost se zde nevztahuje pouze ke konkrétnímu území, ale také k jednotlivým způsobům užití autorského díla. Je tak možné, aby měl na území České republiky jeden subjekt výhradní licenci na vystavování fotografií v hmotné podobě a někdo jiný měl zase exkluzivitu ohledně sledování díla veřejnosti.¹²⁵ Občanský zákoník rozlišuje licenci výhradní a nevýhradní. Pakliže je udělena výhradní licence, nastává ze zákona povinnost to ve smlouvě uvést. Pokud není z písemné smlouvy jasné, že je poskytnuta licence výhradní, platí, že se jedná o licenci nevýhradní.¹²⁶

Výhradní výlučnou licenci autor nesmí pod sankcí neplatnosti poskytnout třetí osobě a současně je sám povinen zdržet se výkonu práva užít dílo způsobem, ke kterému licenci udělil. Nabyvatel této licence může získanou licenci dále poskytnout jen tehdy, pokud si tuto možnost s autorem (poskytovatelem) výslovně sjednal.¹²⁷ Výhradní licence musí být vždy výslovně sjednána, v opačném případě platí nevyvratitelná domněnka nevýhradnosti licence, která autora nijak neomezuje v užívání díla jím samotným a v udělování dalších licencí třetím osobám.¹²⁸

---

¹²⁴ MAREK, Karel. *Licenční smlouva*. Bulletin advokacie. 2017, č. 12, s. 22-26.

¹²⁵ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 162. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹²⁶ Srov. § 2362 OZ.

¹²⁷ Srov. § 2360 odst. 1 OZ.

¹²⁸ Srov. § 2362 OZ.

6.1.2 Odměna za poskytnutí licence

Licenci si podle § 2358 odst. 1 OZ mohou strany sjednat jako úplatnou nebo bezúplatnou. S bezúplatnou licencí se setkáváme například v případě, že fotograf své právo postoupí dobročinné organizaci nebo široké veřejnosti na základě licence Creative Commons. Vedle fotografů, kteří jsou znepokojeni množstvím způsobů, jak jejich dílo může být užito, existují i tací, kteří mají zcela opačný přístup, nejčastěji začínající fotografové, kteří chtějí uvést své jméno a práci ve známost a svá díla v co největší možné míře sdílet a zpřístupňovat veřejnosti. Autoři tak mohou například poskytovat své fotografie k dalšímu volnému užití na základě hromadných licenčních smluv, tzv. CreativeCommons, která se označuje značkou CC v kroužku a slouží k rozšiřování autorských děl a jejich zpřístupňování k legálnímu využití a sdílení. Pokud chce fotograf zveřejnit své dílo pod značkou CC, postačí, aby si vybral příslušný typ licence a v metadatech uvedl odkaz na příslušné znění. Na osobním webovém portfoliu fotograf uvádí přímo fotografii s odkazem na typ licence a udělí tak souhlas s užitím fotografií ve znění dané licence.¹²⁹ CreativeCommons nabízí celkem 6 typů licencí, například nejmírnější CC BY znamená „uveďte autora“, nejvíce restriktivní je CC BY-NC-ND, která příkazuje uvést autora, nepoužívat dílo komerčně a nezasahovat do něj.¹³⁰ Výhodou těchto licencí je jejich jednoduchost a možnost snadného vyhledání. Například přímo pomocí vyhledávače Google je možné dohledat fotografie a další díla zveřejněné pod licencí CC, a proto tvůrcům obsahu usnadňují práci i domluvu nad licencemi.

Hlavními znaky licence CC jsou především nekonkrétní adresáti, kterým je umožněn návrh na uzavření licenční smlouvy přímo v § 2373 odst. 3 OZ, a také fakt, že podmínky návrhu k uzavření licenční smlouvy může adresát akceptovat, aniž se o tom poskytovatel licence dozví. Obvykle tak stačí, aby autor odkázal na licenci pod fotografií umístěnou na internetových stránkách a každý, kdo tuto fotografii užije v souladu s příslušnou licencí CC, uzavře automaticky s autorem smlouvu, která ho k užití v přesně vymezeném rozsahu opravňuje.

---

¹²⁹ SUCHÁNEK, Ondřej. *Fotografie a licence Creative Commons*. In: Fakulta elektrotechnická, ČVUT. [online]. 21.4.2012. [cit. 14. 7. 2018]. Dostupné z: https://cw.fel.cvut.cz/old/_media/courses/a7b33dif/sinlavy/suchaon4_esej.pdf

¹³⁰ CreativeCommons. *Varianty licence na stránkách CreativeCommons*. [online]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/licence-cc/varianty-licence/>

V případě úplatné licence by měla být v licenční smlouvě stanovena výše odměny nebo alespoň způsob, jak bude určena. Nejčastějším způsobem stanovení licenční odměny je kombinovaná licence, tedy paušální poplatek při uzavření smlouvy a následná odměna z prodaných či poskytnutých rozmnoženin autorského díla. Licenční poplatky z kusové licence se u autorských děl pohybují v rozmezí 7 až 12 procent z prodaných výrobků nebo poskytnutých rozmnoženin.¹³¹

Ve světě fotografie dochází k uzavírání licenčních smluv e-mailovou komunikací, kde se může stát, že strany sjednání způsobu licenční odměny opomenou. Toto jednání by bylo třeba vyložit s pomocí obecných interpretačních pravidel v občanském zákoníku¹³² a vyloučen není s přihlédnutím ke konkrétnímu případu i závěr, že byla licence poskytnuta bezúplatně.

6.1.3 Způsob užití díla a rozsah licence

Licenční smlouvou dává autor souhlas k užití díla v původní nebo zpracované podobě, způsob užití však musí být podle § 2372 odst. 1 OZ znám v době uzavření smlouvy. Toto ustanovení reaguje na technologický pokrok a způsoby užití, které nemohou být v době uzavírání smlouvy objektivně známy. Nelze tedy platně udělit licenci k takovým způsobům užití, které v době uzavírání licenční smlouvy neexistují.¹³³

Licenční smlouva by měla obsahovat též určení, jaký je její množstevní, časový a územní rozsah. Množstevní rozsah je jakousi podmínkou a představuje budoucí nejistou událost, u které nevíme, zda a kdy nastane. Pokud z účelu smlouvy není možné dovodit, jaký je rozsah licence, zakotvuje § 2376 odst. 3 OZ vyvratitelnou právní domněnku, že je územní rozsah licence omezen na území České republiky, časový rozsah je omezen na dobu obvyklou u daného druhu díla a způsobu užití (nikoliv však na dobu delší než jeden rok od poskytnutí licence nebo od odevzdání díla po poskytnutí licence). Množstevní rozsah je v takovém případě též omezen na množství, které je obvyklé u daného díla a způsobu užití.

---

¹³¹ SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 165. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹³² Srov. § 555 OZ.

¹³³ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 167. ISBN 978-80-7502-240-0.

6.1.4 Možnost vývoje licence

Licenční smlouvy se v žádném případě netýkají jen profesionálních fotografů a nejsou výjimečným institutem. Běžný občan České republiky, který jakoukoliv svou autorskou fotografii nahrává na hojně využívanou sociální síť Facebook, tím uděluje podle čl. 3 Facebook Terms and Conditions společnosti Facebook Ireland Limited tato práva: *„Když sdílíte, zveřejňujete nebo nahráváte obsah, na který se vztahují práva k duševnímu vlastnictví (například fotografie nebo videa) v souvislosti s našimi produkty, udělujete nám nevýhradní, převoditelnou, dále licencovatelnou, bezplatnou a celosvětovou licenci k hostování, používání, distribuci, úpravě, spouštění, kopírování, veřejnému předvádění nebo vystavování, překladu a vytváření odvozených děl k vašemu obsahu (podle vašeho nastavení ochrany soukromí a aplikace). To například znamená, že když budete sdílet fotografii na Facebooku, dáváte nám oprávnění ukládat, kopírovat a sdílet ji s jinými osobami (opět podle vašeho nastavení), jako jsou poskytovatelé služeb podporující naši službu nebo jiné vámi používané Facebook produkty. Tuto licenci můžete kdykoli ukončit tak, že svůj obsah nebo účet odstraníte.“* Společnost Facebook Ireland Limited si tak nárokuje ukazovat fotografie nahrané uživateli dalším uživatelům této sociální sítě podle způsobu nastavení u konkrétní fotografie.¹³⁴ Nabízí se zde však varianta, že by sociální síť Facebook mohla sdílený obsah předat svým inzerentům, kteří ho využítí k lepšímu zacílení reklamy, kterou uživatelům nabízí.

Vývoj licence a objevení nových způsobů licencování v oblasti fotografie považují za pozitivní krok směrem k fotografům i k osobám, které chtějí cizí autorská díla užívat. S objevením nových služeb jako CreativeCommons se daří uspokojit autory i zákazníky, kteří mají zájem o legální užívání zdrojů. Online prostředí tak nemusí být pouze prostorem pro internetové pirátství, ale také pro poskytování autorských děl prostřednictvím uživatelsky jednoduchých služeb.

---

¹³⁴ Soukromí fotografie na Facebooku lze nastavit jako viditelné pouze mně, viditelné jen vybranému množství přátel, viditelné všem přátelům nebo veřejné všem uživatelům i neuživatelům Facebooku.

7 Prostředky k právní ochraně fotografa

Smyslem právní ochrany fotografa je zamezení a ukončení neoprávněného užívání fotografií, popřípadě vznik satisfakčního nároku a dalších, kterým se tato kapitola bude podrobně věnovat.

Do autorského práva fotografa je zasahováno v zásadě dvěma způsoby. Jedná se o ohrožování a o porušování jeho autorských práv. Prostředky, kterými se autor může bránit, vychází z oblasti soukromého práva, setkáme se však i s trestní ochranou soudní či trestní ochranou správní.¹³⁵

7.1 Předcházení zásahům do autorského práva

Od momentu, kdy je fotografie zveřejněna, je vystavena riziku neoprávněného užití. Běžná praxe dnešní doby je stažení snímku z internetu a následné užití bez souhlasu či vědomí fotografa, který nemá možnost využití vlastních fotografií dohledat. Nabízí se však několik variant, jak veřejnosti sdělit, kdo je autorem fotografie a kde je možno požádat o souhlas s užitím. K nejčastějším opatřením, která je možno u ochrany fotografií využít, patří označení autorství samotnou úpravou fotografie pomocí dostupných programů (vodoznak či skrytý vodoznak) či vyplněním údajů v EXIFu.¹³⁶ Nabízí se též vložení textu nebo vodoznaku značící autorství přímo do fotografie, v dnešní době však existuje mnoho způsobů, jak toto označení obejít nebo odstranit. Ochrana fotografií vložением skrytých i neskrytých znaků může případně uživatele od nelegálního užití fotografií odradit, lze je však v praxi lehko obejít.

Podobná technická opatření pro ochranu fotografií dle mého názoru nepředstavují příliš spolehlivou formu prevence, považuji za ni však především znalost svých práv, neboť ochrana autorského práva se na fotografii vztahuje už od samotného stisknutí spouště a fotograf by si měl být vědom všech důsledků pro něj vyplývajících.

---

¹³⁵ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 242. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹³⁶ EXIF je informace zabudovaná ve fotografii, která sděluje, jakým přístrojem byla fotografie pořízena, rychlost závěrky, použití blesku, nebo dokonce i GPS data o místě pořízení. Údaje v EXIFu lze upravovat pomocí několika programů a lze v nich upravit i položku „autor“ či „copyright“.

7.2 Nároky z porušení autorského práva

Autorský zákon obsahuje kompletní úpravu odpovědnosti za porušení autorského práva a práv souvisejících. Prostředky ochrany rozlišuje na občanské a správní, trestněprávní prostředky ochrany upravuje trestní zákoník.¹³⁷

7.2.1 Občanskoprávní nároky

Demonstrativní výčet žalobních nároků nalezneme v § 40 AZ, kterých se lze domáhat v případě neoprávněného zásahu či pokud takový zásah hrozí. Jedná se o:

- nárok určovací,¹³⁸
- nárok zdržovací,
- nárok informační,
- nárok odstraňovací,
- nárok satisfakční,
- nárok na náhradu škody,
- nárok na vydání bezdůvodného obohacení,
- nárok na uveřejnění rozsudku.

Než přistoupím detailně k samotným nárokům, které lze uplatnit, je potřeba upřesnit, kdo je osobou aktivně legitimovanou ke vznesení takových nároků. Je to zásadně originární nositel práv, tedy samotný autor, ale může jím být i vlastník nebo právní nástupce autora.¹³⁹ Některých nároků se však může domáhat i vykonavatel majetkových práv.¹⁴⁰ Jedná se zde o nároky zdržovací, informační, odstraňovací, nárok na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Naopak satisfakční nároky k odčinění nemajetkové újmy náleží pouze fotografovi. U nároku na uveřejnění rozsudku bude právo svědčit jak vykonavateli, tak i (v rozsahu osobnostněprávní žaloby) fotografovi.¹⁴¹ Vedle nositele práv a majitele výhradní licence se může svých práv domáhat i příslušný kolektivní správce, ledaže se nositel

---

¹³⁷ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 242. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹³⁸ Je potřeba zdůraznit, že se zde nejedná o určovací žalobu podle § 80 OSŘ (zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád), ale o specifickou žalobu autorského práva, která spočívá ve výkonu nároku.

¹³⁹ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 242. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁴⁰ Představme si například snímek fotografa zaměstnance, jehož práva vykonává redakce, pro niž fotografie pořizuje.

¹⁴¹ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 243. ISBN 978-80-7502-240-0.

práva domáhá svého nároku sám.¹⁴² Věcně příslušnými jsou v občanském soudním řízení ve věcech autorskoprávních příslušné krajské soudy¹⁴³, nesetkáme se zde však s výlučnou funkční příslušností jako u průmyslových práv, tam rozhoduje v prvním stupni Městský soud v Praze.¹⁴⁴

7.2.1.1 Předběžná řízení

Z hlediska autorského práva jsou mimořádně významná předběžná řízení, především pak řízení o předběžných opatřeních, případně i řízení o zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví. Předběžné opatření je možno nařídit, pokud je třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků, nebo existuje-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen.¹⁴⁵ Fotograf tak může soudu navrhnout vydání předběžného opatření, tedy rozhodnutí o tom, aby osoba něco konala, trpěla nebo se určitého jednání zdržela, nejčastěji se bude jednat o povinnost zdržet se užívání jeho fotografie. Zatímní úpravu považují za vhodnou v situaci, kdy fotograf nemá ani tak velký zájem na finanční kompenzaci, jako spíše na zdržení se užívání jeho díla, protože jsou neoprávněným užitím dotčeny jeho osobnostní zájmy, obchodní politika autora či zájmy nabyvatele výhradní licence. Předběžným opatřením však není předjímán konečný výsledek sporu, zajišťuje se tím, aby konečné rozhodnutí mohlo mít skutečný význam. Účelem je především ochrana obou účastníků v případech, kdy nelze vyčkávat do doby, než budou poměry účastníků upraveny pravomocným a vykonatelným rozhodnutím ve věci samé, nebo do doby, než oprávněný bude moci na základě vykonatelného rozhodnutí ve věci samé zahájit výkon rozhodnutí, i proto zákon umožňuje nařídit předběžné opatření i po zahájení řízení ve věci samé.¹⁴⁶

I po zahájení řízení ve věci samé pak může nastat situace, kdy hrozí, že při jednání nebude možno provést důkaz vůbec nebo jen se velkými obtížemi, proto je možno zajistit předmět důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví. Soud může nařídit zajištění předmětů jako zboží, které porušuje právo

---

¹⁴² § 100 odst. 1 písm. i) AZ.

¹⁴³ § 9 odst. 2 písm. g) OSŘ.

¹⁴⁴ § 6 zák. č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví.

¹⁴⁵ § 74 odst. 1 OSŘ.

¹⁴⁶ LEVÝ, Jiří. § 74 [[Důvody, příslušnost a účastníci]]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 289. 978-80-7400-673-9.

(pohlednice s dotyčnou fotografií), výpočetní techniky nebo účetnictví na návrh toho, kdo osvědčil porušení práva z duševního vlastnictví. To by mohlo výborně fungovat, v České republice je ale úprava zajištění spíše formální a v praxi se nevyužívá, neboť soudy těmto návrhům nevyhovují obvykle pod záminkou formálních vad. Prakticky však jde o to, že nejsou materiálně vybaveny k výkonu takových opatření soudními vykonavateli.¹⁴⁷

7.2.1.2 Nárok na určení svého autorství

Použití všech prostředků z § 40 odst. 1 je spojeno s objektivní odpovědností při zásahu do práv autora a k takové odpovědnosti není třeba zavinění. Všechna ustanovení se týkají ochrany práv osobnostně právní povahy, ale také povahy majetkové.¹⁴⁸ Prvním z nároků, které přiznává § 40 odst. 1 písm. a) je právo na určení autorství. U tohoto nároku není potřeba, aby žalobce prokazoval naléhavý právní zájem, je totiž dán přímo ze zákona.¹⁴⁹

7.2.1.3 Nárok zdržovací

V ustanovení § 40 odst. 1 písm. b) je stanovena možnost domáhat se zákazu již v případě ohrožení autorského práva, nemusí tedy nutně dojít k jeho porušení.¹⁵⁰ Z důvodu případných pochybností autorský zákon jmenuje několik možných neoprávněných zásahů do autorského práva, jedná se zejména o neoprávněnou výrobu, obchodní odbyt, dovoz, vývoz, nabídku na prodej rozmnoženiny, neoprávněné sdělování veřejnosti nebo neoprávněnou propagaci, inzerci nebo jinou reklamu takového neoprávněného užití.

Zvláštní nárok zdržovací představuje zákaz služby, která je využívána k porušování nebo ohrožování práva. Palčivým problémem především u sdělování autorských děl veřejnosti jsou online úložiště dat, kam uživatelé internetu mohou vkládat jakákoliv

---

¹⁴⁷ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 244. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁴⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 40 [Určení autorství]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 5. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 110. ISBN 978-80-7400-671-5.

¹⁴⁹ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 244. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁵⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 40 [Určení autorství]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 5. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 110. ISBN 978-80-7400-671-5.

data a umožnit dalším uživatelům jejich stažení. Nejčastěji jsou to filmy, hudba, knihy, ale i fotografie, které jsou chráněny autorským zákonem a sdělování veřejnosti je s ním v rozporu. Otázka odpovědnosti takových úložišť není vyřešena příliš šťastně, zákon totiž stanoví, že provozovatel serveru odpovídá za obsah informací pouze, mohl-li vědět, že je obsah ukládaných informací protiprávní.¹⁵¹ Sami provozovatelé však nejsou povinni dohlížet na obsah ukládaných informací a aktivně vyhledávat nelegálně sdílený obsah. Na jednu stranu je tak provozovatel povinen skutkově i právně posoudit protiprávnost obsahu uloženého na internetu, což v praxi nemusí být vůbec jednoduché. Na druhou stranu se však počítá s tím, že je takový provozovatel podnikatel profesionál a předpokládá se, že bude schopen situaci náležitě vyhodnotit nebo její náležité vyhodnocení zajistit. Problémovou službou v České republice je například server www.uloz.to, který je terčem mnoha žalob z důvodu hromadného sdílení autorských děl.¹⁵² Autoři mají své postavení ztížené také způsobem, kterým se na serveru www.uloz.to nahlašuje neoprávněně sdělovaný obsah veřejnosti. Každý soubor se totiž musí nahlašovat zvlášť poměrně zdoluhavým způsobem vyžadujícím vyplnění mnoha informací a údajů.¹⁵³ Ty je třeba pokaždé vyplnit bez možnosti pamatování si uživatele, který závadný obsah nahlašuje. Řešením tohoto problému by byl požadavek na používání samočinného filtrovacího zabezpečení softwarového druhu, který je na trhu již běžně dostupný¹⁵⁴ a jehož zabezpečení za účelem odhalení některých druhů protiprávní činnosti a jejich zamezení ostatně připouští i směrnice o elektronickém obchodu.¹⁵⁵ Znamenalo by to odpovědné jednání s náležitou péčí, které dle mého názoru lze po poskytovateli ukládacích služeb požadovat a je předpokladem k naplňování prevence v občanském zákoníku.¹⁵⁶ Možnost této preventivní kontroly by se měla vztahovat i na zpravodajské portály (diskuze) či blogerské a redakční systémy, na kterých dnes

¹⁵¹ Srov. § 5 odst. zák. č. 480/2004 Sb, o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů.

¹⁵² KLESLA Jan. *Na web Ulož.to míří vlna žalob. Pirátské stahování ale v Česku přežije*. In: Hospodářské noviny. [online] 14.4.2014. [cit. 16.8.2018] Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-62020760-na-web-uloz-to-miri-vlna-zalob-piratske-stahovani-ale-v-cesku-prezije>

¹⁵³ Ulož.to. *Pravidla oznámení upravující podstatné náležitosti uživatelského hlášení ohledně obsahu umístěného na Serveru* (část Všeobecných smluvních podmínek užívání služeb Poskytovatele). [online] Dostupné z: <https://uloz.to/podminky/pravidla-oznameni>

¹⁵⁴ TELEC, Ivo. *Zakázané tažení a nebezpečná situace na elektronických úložištích dat*. [online] Bulletin Advokacie, 2015. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakazane-tezeni-a-nebezpecna-situace-na-elektronickych-ulozistich-dat?browser=mobi>

¹⁵⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („Směrnice o elektronickém obchodu“)

¹⁵⁶ Srov. § 3 odst. 3 OZ.

nalezneme velké množství neoprávněně užívaných fotografií. Provozovatelé elektronických úložišť však často úmyslně přehlížejí porušování autorských práv za účelem jejich vlastního zisku a ke zdržení se neoprávněného sdělování děl veřejnosti dochází až po mnoha opakovaných oznámeních nebo soudních sporech.

7.2.1.4 Nárok informační

Nárok informační podle § 40 odst. 1 písm. c) spočívá v povinnosti poskytnout zákonem stanovené informace jako je způsob a rozsah neoprávněného užití díla, původ zhotovených rozmnoženin, způsob a rozsah jejich neoprávněného užití, cena děl nebo služba, která s neoprávněným užitím souvisí či informace o totožnosti osob, které se neoprávněného užití účastní, včetně těch, kterým byly předmětné rozmnoženiny určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě. Zákon demonstrativně stanoví, vůči kterým může nárok na sdělení údajů směřovat. V praxi půjde především o sdělení jména a adresy výrobců, zpracovatelů, distributorů nebo dodavatelů předmětného zboží (například pohlednice s fotografií). K tomu ještě autorský zákon umožňuje autorovi požadovat informace o obsahu a rozsahu dovozu a přijetí zboží, které je rozmnoženinou jeho díla, od celních orgánů a orgánů, které vykonávají státní statistickou službu.¹⁵⁷

7.2.1.5 Nárok odstraňovací

Podstatou § 40 odst. 1 písm. d) je restituce stavu, jaký zde byl, než k zásahu došlo.¹⁵⁸ Jde o nařízení opatření jako stažení neoprávněně zhotovené rozmnoženiny nebo zařízení, stažení z obchodování, zničení takových rozmnoženin nebo materiálů a nástrojů použitých k výrobě. Jedná se tak zejména o nárok ve vztahu k hmotným předmětům, u kterých existuje souvislost s porušením nebo ohrožením subjektivního autorského práva. Odstranění takového stavu se děje zásadně na náklady ohrozitele nebo rušitele.¹⁵⁹ Ve oblasti fotografie si lze představit především stažení neoprávněně vystavených snímků z veřejného prostranství, veřejně přístupných míst, z internetu nebo z předmětů využívaných ke komerčním účelům.

---

¹⁵⁷ Srov. § 42 AZ.

¹⁵⁸ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 246. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁵⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 40 [Určení autorství]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 5. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 110. ISBN 978-80-7400-671-5.

7.2.1.6 Nárok satisfakční

Ustanovení § 40 odst. 1 písm. e) se týká poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, a to zejména omluvou jakožto nepeněžitou kompenzací nebo zadostiučiněním v penězích. Satisfakční nárok náleží jen osobně autorovi fotografie a vznikají až rozhodnutím soudu, proto není možné, aby blízká osoba vstoupila do řízení, pokud žalobce v průběhu doby řízení zemře.¹⁶⁰ Výši bude určovat soud podle povahy neoprávněných zásahů a bude brát v potaz hlediska jako závažnost vzniklé újmy a okolnosti související se zásahem do práva.¹⁶¹

Případem, který stojí za pozornost, je spor fotografky H. R. s žalovanými Cestovní kancelář FISCHER, a.s. a SARDEGNA TRAVEL s.r.o.¹⁶² Fotografa vytvořila za naturální odměnu (dovolená zdarma) snímky hotelů na Sardinii na základě ústní dohody s druhou žalovanou k užití do katalogu zájezdů (s uvedením svého jména) a na internetové stránky této žalované. Dohoda zněla, že fotografie nebudou poskytovány třetím osobám. Kromě těchto fotografií ale fotografa předala kanceláři i tzv. imageové fotografie přírody a historických památek, které kancelář nejen užíla v katalogu bez uvedení jména, ale také umožnila mnoha cestovním kancelářím, včetně první žalované, fotografie užívat. Fotografa se domáhala uhrazení peněžité částky od první žalované a omluvy od druhé žalované. Její žalobu však Městský soud v Praze zamítl s tím, že smlouva o vytvoření a šíření díla nebyla mezi účastnicemi uzavřena a fotografa své dílo jednoduše prodala. Uzavřel, že žalobkyně není aktivně legitimována pro vymáhání peněžité částky (bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku odměny)¹⁶³ po obou žalovaných a že další nároky uplatněné ve vztahu k druhé žalované nejsou nároky satisfakčními a text omluvy je neurčitý a není přílehlavý. Z hlediska zadostiučinění v penězích neshledal soud žádnou závažnou újmu na straně fotografky. Právo na přiměřené zadostiučinění totiž autorovi náleží jen za předpokladu, že mu neoprávněným zásahem do autorského práva nejen vznikla, ale

---

¹⁶⁰ SRSTKA, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 246. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁶¹ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 40 [Určení autorství]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 5. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 110. ISBN 978-80-7400-671-5.

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.8.011, sp. zn. 30 Cdo 3732/2009.

¹⁶³ Srov. § 40 odst. 4 AZ.

alespoň reálně hrozila újma nemajetkové povahy.¹⁶⁴ Vrchní soud se po odvolání fotografky k případu vyjádřil naopak tak, že mezi účastníky došlo k uzavření ústní nevýhradní licenční smlouvy podle tehdejšího § 46 odst. 1 AZ,¹⁶⁵ žalobkyni se však nepodařilo prokázat, že by si výslovně vymínila uvedení autorství užitých fotografií a soud tak uzavřel, že osobnostní právo žalobkyně na autorství neuvedením jména autorky fotografií v katalogu zasaženo nebylo. K čemu však podle Vrchního soudu došlo, je zásah do osobnostního práva žalobkyně na nedotknutelnost svých fotografií, protože dvě z nich byly použity v pozměněné podobě či retušovány. Tomuto zásahu by bylo odpovídající zadostiučinění omluvou, požadavku na omluvu však vzhledem k její neurčitosti nebylo možno vyhovět. Fotografka jako žalobkyně netvrdila a nebyla prokázána závažná nemajetková újma, která by jí v souvislosti s pozměněním fotografií měla vzniknout, a nemohlo tak být přiznáno ani zadostiučinění v penězích. Soud fotografce přiznal bezdůvodné obohacení ve výši obvyklé odměny v době neoprávněného nakládání s dílem, protože užití fotografií první žalovanou bylo neoprávněné.¹⁶⁶

Autorský zákon výslovně dává přednost morálnímu zadostiučinění, tedy omluvě. Ta může podle konkrétních okolností spočívat v přiměřené veřejné omluvě před soudem, která je protokolována, v přiměřené veřejné omluvě prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků či v omluvě uplatněné jen v okruhu zájmových (popř. jen individuálně určených) osob. Postačujícím zadostiučiněním však je i omluva v osobním dopise postiženému autorovi, popřípadě i jiná forma než omluva, a to například poskytnutí určité výhody autorovi.¹⁶⁷ Zvláštní formou je též uveřejnění rozsudku na účet žalovaného. Autorský zákon však neřeší otázku přiměřenosti, ať již peněžitého nebo nepeněžitého, zadostiučinění, je proto potřeba přihlídnout ke všem okolnostem daného případu.

---

¹⁶⁴ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 40 [Prostředky přímé ochrany práva autorského]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 413. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁶⁵ Dnes § 2358 a násl. OZ.

¹⁶⁶ Z odůvodnění Usnesení Nejvyššího soudu zde dne 31.8.2011, sp. zn. 30 Cdo 3732/2009.

¹⁶⁷ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 40 [Prostředky přímé ochrany práva autorského]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 413. ISBN 978-80-7179-608-4.

7.2.1.7 Nárok na další preventivní opatření

Zvláštní záporní nárok uvedený v § 40 odst. 1 písm. f) směřuje proti poskytovatelům služeb, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora. Ustanovení se tak netýká samotných porušovatelů nebo ohrožitelů, ale vůči těm, kteří službu zprostředkovávají. Kdo takovou osobou konkrétně je, opět není v autorském zákoníku uvedeno a nezbyvá než dovodit, že vymezení okruhu povinných osob bude nutné posoudit podle konkrétních okolností, zejména s ohledem na otázku příčinné souvislosti mezi poskytováním služby a porušováním nebo ohrožováním autorského práva třetími osobami. Toto ustanovení se může vztahovat i na provozovatele internetových kaváren, peer-to-peer služeb či dopravce autorskoprávně závadného zboží.¹⁶⁸ V praxi by mohlo jít především o služby, které směřují k odstraňování technického zabezpečení proti pořizování rozmnoženin děl.

7.2.1.8 Nárok na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení

Vedle specifických autorskoprávních nároků se mohou nositelé práv domáhat i nároku na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení podle občanskoprávních předpisů.¹⁶⁹ Náhrada škody přichází v praxi v úvahu v momentě, kdy existuje škoda na hmotném substrátu, kterým je dílo vyjádřeno, protože dílo samotné jako nehmotný statek je v tomto smyslu nepoškoditelné.¹⁷⁰ U bezdůvodného obohacení autorský zákon stanoví,¹⁷¹ že je možné domáhat se dvojnásobku licenční odměny, která by byla obvyklá za užití předmětu ochrany takovým způsobem. Důležitým aspektem tohoto nároku je ten, že výše nároku není závislá na ceně prodávaného zboží (např. plakát se známou fotografií), ale na hodnotě neoprávněně realizovaného užití. U kalkulace návrhu se nevychází z ušlého zisku, protože je složité prokazovat, zda by si spotřebitel zakoupil originální legální plakát s fotografií, který by ze své podstaty byl dražší než neoprávněná rozmnoženina. U hodnocení nároku je naopak potřeba přihlížet k vlastnímu obohacení nebo prospěchu

---

¹⁶⁸ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 40 [Prostředky přímé ochrany práva autorského]. In: TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 413. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁶⁹ Srov. § 2910 a násl. OZ.

¹⁷⁰ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 40 [Prostředky přímé ochrany práva autorského]. In: TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 413. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁷¹ Srov. § 40 odst. 4 AZ.

neoprávněného uživatele a k tomu zpravidla i odpovídající ochuzení nositele práv.¹⁷² Nelze tak mechanicky sčítat hodnotu porušujícího zboží v podobě plakátů v oběhu ani počet stažení fotografií, které jsou neoprávněně umístěné na internetu. Počítat se bude hodnota obvyklé licence, stanovena buď procentuálním podílem na prodaných plakátech nebo například minimální distribuční odměnou, běžně účtovanou vůbec za možnost zařadit dílo do nabídky elektronické služby. To znamená, že počet stažení vlastně není až tak důležité, hodnota práv už totiž u pouhého umístění na internet může být dost vysoká. Samotná náhrada škody už může být spíše průvodním jevem, příkladem může být odřeknutí vydání knihy nakladatele, ke které fotograf pořídil snímky a jejíž vydání pro nakladatele už není obchodně výhodné. V takovém případě bude mít autor fotografií nárok na náhradu škody, což bude ušlý zisk, který by získal od nakladatele, jakož i nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku obvyklé odměny.¹⁷³

7.3 Přestupky a trestněprávní aspekty autorského práva

Ochrana práv plynoucích z autorského zákona je z valné většiny realizována prostředky soukromého práva, některá z nich je však potřeba chránit ve veřejném zájmu podle předpisů správního a trestního práva. Ústavní soud se v nálezu č. ÚS 69/06¹⁷⁴ vyjádřil takto: „*Proti jednáním porušujícím práva vyplývající z občanskoprávních předpisů je třeba v první řadě brojit soukromoprávními prostředky podle zásady vigilantibus iura. Při jejich nedostatečnosti uplatnit sankce správní, a teprve na posledním místě, jako ultima ratio, právo trestní. Opačný přístup, tedy užití trestněprávního postupu, aniž by prostředky jiných právních odvětví byly použity, by byl v rozporu s již naznačeným principem subsidiarity trestní represe, který vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě.*“ Správní a trestní právo poskytují ochranu důležitým hodnotám, vztahům a zájmům před přestupky a trestnými činy, je však vždy potřeba pokusit se vyřešit porušování ochrany autorských práv soukromoprávně.

---

¹⁷² SRSTKA, Jirí a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 247. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Nález Ústavního soudu č. 69/06 ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. N 186/43 SbNU 129.

7.3.1 Přestupky v autorském právu

Posláním odpovědnosti ve správním právu je především reparace postižených práv prostředky, kterými disponuje veřejná správa, jimiž může zjednat nápravu uplatněním odpovědnosti, tedy uložením správního trestu, a to mnohem rychleji než v poměrně dlouhém a formálně složitějším postupu, tedy řízení před soudy.¹⁷⁵ Zájem správního práva je zde především v tom, aby byl odstraněn stav, který vznikl porušením některé z povinností uložených jejím adresátům a důsledků z toho plynoucích, a obnovit řádné plnění povinností v oblasti veřejné správy.¹⁷⁶ Pokuty ze správních trestů jsou příjmem Státního fondu kultury, který tyto prostředky poskytuje na konkrétní kulturní projekty,¹⁷⁷ správní tresty tak hrají v autorském právu i jistou kompenzační roli. Je však potřeba mít na paměti, že postižení pachatele přestupkem nijak nezbavuje důsledků svého jednání v občanskoprávní rovině a naopak.

Právní úpravu odpovědnosti za přestupky najdeme rozptýlenou v několika zákonech. Jednotlivé skutkové podstaty přestupků bychom našli v § 105a – 105d autorského zákona, druhým je přestupkový zákon,¹⁷⁸ který upravuje obecné instituty hmotného a procesního přestupkového práva a které se uplatní při aplikaci skutkových podstat obsažených ve zvláštních zákonech.¹⁷⁹ Protože však obsahuje jen speciální procesní režim, týkající se přestupků, bude potřeba ve věcech jím neupravených postupovat podle obecné úpravy správního řádu.¹⁸⁰ Při naplnění skutkové podstaty některého z přestupků hrozí pachateli správní trest, a to vždy v podobě pokuty, v úvahu přichází však i napomenutí, propadnutí věci či náhradní hodnoty a pokud tak stanoví zákon, tak také zákaz činnosti. U osoby právnické či podnikající fyzické lze také zveřejnit rozhodnutí o přestupku.

Autorský zákon dělí přestupky do čtyř skupin podle toho, kdo může být pachatelem. Fyzická osoba se dle § 105a AZ může dopustit neoprávněného užití fotografie, neoprávněných zásahů v souvislosti s obcházením technických prostředků ochrany,

---

¹⁷⁵ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 333. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁷⁶ MATES, Pavel. Prášková, H. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C. H. Beck, 2013, 420 s. Právní rozhledy. 2013, č. 23-24, s. 844-845.

¹⁷⁷ Zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁸ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

¹⁷⁹ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 334. ISBN 978-80-7502-240-0.

¹⁸⁰ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

neoprávněného odstraňování či změny informace o předmětu ochrany a užití takto upravených předmětů ochrany nebo nesplnění povinností informovat autora a kolektivního správce při opětovném prodeji originálu uměleckého díla.¹⁸¹ Skutkové podstaty přestupků právnických a podnikajících osob podle § 105b AZ se překrývají se stejnojmennými přestupky osob fyzických. Navíc však autorský zákon zmiňuje vykonávání kolektivní správy právníkou osobou,¹⁸² která nezískala oprávnění od Ministerstva kultury, dále neoznámění skutečností ministerstvu podle § 101f odst. 2 nebo nepřihlášení osob k evidenci podle § 104b odst. 2, které hodlají vykonávat činnost nezávislého správce práv. Zvláštní kategorií pak tvoří přestupky kolektivních správců a přestupky nezávislých správců práv podle § 105ba a § 105bb AZ. Příslušnými k projednání přestupků jsou obecní úřady obce s rozšířenou působností, v jejichž územním obvodu byl přestupek spáchán, a Ministerstvo kultury.¹⁸³

Veřejná správa disponuje prostředky, jimiž lze na základě méně formalizovaných procedur poskytnout rychlou a pružnou ochranu. S postihem přestupků podle autorského práva se však lze setkat jen výjimečně, a tak je v praxi při porušení povinnosti častěji dovozování odpovědnost civilní nebo právě trestní.

7.3.2 Trestněprávní aspekty autorského práva

Autorské právo v současnosti patří mezi právní odvětví, která jsou porušována snad nejvíce. Ve srovnání s průmyslovými právy je navíc jejich prosaditelnost ztížena v důsledku neformálnosti jejich vzniku a ochrany.¹⁸⁴ S rozvojem nových technologií a internetu tak existuje především v oblasti fotografie prostor pro jednání jako neoprávněného zásahu do autorských práv v podobě možnosti kopírování originálu v masových rozměrech. Určujícím faktorem závažnosti takových jednání je především snaha o ekonomický zisk, vysoká konkurence či pomalu a špatně fungující státní správa a justice. Tam, kde ochranné prostředky práva soukromého selhávají, nebo v konkrétních případech nejsou účinné, nastupuje nejčastěji právo trestní. Rozsah a závažnost jednání zde však musí být natolik škodlivé pro společnost, že si oprávněné osoby nedokáží obhájit své zájmy prostřednictvím práva soukromého.

---

¹⁸¹ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 105a [Přestupky]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 846. ISBN 978-80-7179-608-4.

¹⁸² Kolektivním správcem nemůže být podnikající fyzická osoba.

¹⁸³ Srov. § 105c AZ.

¹⁸⁴ KUPKA, Petr. *Autorské právo z pohledu práva trestního*. Trestněprávní revue. 2003, č. 3, s. 73 – 77.

Základním pramenem, který upravuje základy trestní odpovědnosti, stanovuje sankce za spáchané trestné činy a vymezuje skutkové podstaty jednotlivých trestných činů, je trestní zákoník.¹⁸⁵ Při uplatňování trestní odpovědnosti se použije trestní řád¹⁸⁶, který stanoví postup při zjišťování trestných činů a jejich postihu. Odchytky trestního zákoníku a trestního řádu pro mladistvé a právnické osoby obsahují další speciální zákony.¹⁸⁷ Ve vztahu k fotografii se bude jednat především o skutkovou podstatu trestného činu podle § 270 trestního zákoníku, kterým je porušení autorského práva. Ustanovení najdeme mezi trestnými činy hospodářskými, neboť pachatelé tohoto činu zneužitím příslušných práv sledují vlastní ekonomické zájmy a způsobují škodu na majetkových i nemajetkových právech jejich nositelů. Naplnění základní skutkové podstaty zde však vůbec nevyžaduje způsobení škody nebo získání majetkového prospěchu. Trestného činu porušení autorského práva se dopustí ten, kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k fotografii nikoliv nepatrně.¹⁸⁸ Za takový čin hrozí pachateli trest odnětí svobody až na dva roky, trest zákazu činnosti nebo trest propadnutí věci. Přísnějším trestem podle § 270 odst. 2 TZ bude potrestán ten, jehož čin vykazuje znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání, získá-li pro sebe nebo jiného značný prospěch nebo způsobí-li jinému značnou škodu, nebo dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu. Nejprísnejší trest stanoví § 270 odst. 3 TZ za porušení autorského práva se značným prospěchem pro sebe nebo jiného, za způsobení značné škody, nebo dopustí-li se činu ve značném rozsahu. Skutková podstata trestného činu podle § 270 TZ odkazuje na jinou právní normu, v tomto případě autorský zákon, a jejím porušením podmiňuje trestní odpovědnost.

Zásah do zákonem chráněných práv lze označit za neoprávněný, pokud je v rozporu s příslušným ustanovením autorského práva, případně pokud je konkretizováno ve smlouvě, na základě které bylo poskytnuto dotčené majetkové právo jiné osobě, typicky v licenční smlouvě.¹⁸⁹ V praxi jde o poměrně široký okruh neoprávněných zásahů, jejich povahu i rozsah negativně ovlivňuje též technický a technologický

---

¹⁸⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁸⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁷ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, a č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁸ Škodou nikoliv nepatrnou se podle § 138 trestního zákoníku rozumí škoda dosahující částky nejméně 5000 Kč.

¹⁸⁹ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017, s. 354. ISBN 978-80-7502-240-0.

vývoj. Zatímco před několika desítkami let zpět jsme se setkávali s neoprávněným pořizováním, zaznamenáváním a šířením rozmnoženin autorských děl prostřednictvím CD, DVD nebo flash disků, nyní jde o zásahy prostřednictvím internetu a s využitím moderních komunikačních prostředků. U trestného činu podle § 270 TZ je nezbytné určení rozsahu zásahu, škody nebo prospěchu, nejedná se však o pouhá finanční hlediska, ale také forma a intenzita zásahu do dotčených práv, jejich okruh, rozsah a počet nositelů dotčených autorských práv, případně i počtu autorských děl. Výše škody nemůže být stanovena pouhým vynásobením ceny originálního díla a počtem stažených kopií a musí být důkladně odražet reálné ztráty nositelů dotčených práv, stanovil Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 5 Tdo 171/2014 při vyčíslování škody v trestném činu počítačového pirátství. Obviněný zde ze svého počítače vložil na veřejné filehostingové servery přes 400 autorských děl, o nichž věděl, že jsou autorskými právy chráněna a k jejich šíření mu nebyl udělen souhlas.¹⁹⁰ Díla zpřístupnil veřejnosti a za tento zásah byl odsouzen Městským soudem v Brně¹⁹¹ ke třem letům odnětí svobody podmíněně a k úhradě škody ve výši 11 milionů korun, protože čin spáchal ve velkém rozsahu. Obviněný však nesouhlasil s výpočtem výše škody, kterou soud prvního stupně stanovil jako obvyklou cenu legálního nosiče v době neoprávněného stažení díla z prodejních katalogů jednotlivých poškozených a ušlý zisk jako násobek této ceny počtem neoprávněně rozmnožených kopií počtem jejich stažení. Nejvyšší soud sdělil, že v trestním řízení není možné stanovit škodu pouze hypoteticky. Náhradní způsob určení této výše nelze stanovit, protože není možné zjistit konkrétní ušlý zisk. Pokud je znakem skutkové podstaty způsobení značné škody, musí soud přibrat k objasnění výše škody a ušlého zisku znalce z oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady, specializace oceňování duševního vlastnictví.¹⁹² Soud se tak nezabýval tím, že nelegální zpřístupnění děl chráněných autorským právem mělo vliv na prodejnost originálních nosičů nebo že byla díla již dříve dostupná prostřednictvím jiných internetových serverů bez jeho přičinění.

Význam celého případu spatřuji v závěru Nejvyššího soudu, který poukázal na důležitost povahy a intenzity chráněných práv. Prokazování skutečně způsobené škody je poměrně obtížné prokazovat a v konkrétním případě bylo třeba uvažovat

---

¹⁹⁰ ELIÁŠEK, Martin. *Stanovení škody u počítačového pirátství*. In: Právní prostor [online]. 2.2.2015. [cit. 10.7.2018]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/judikatura/trestni-pravo/stanoveni-skody-u-pocitacoveho-piratstvi>

¹⁹¹ Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 89 T 69/2013.

¹⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014.

především o rozsahu trestného činu, protože si pachatel zvolil k nelegálnímu zpřístupnění děl veřejně přístupnou počítačovou síť a vybízel mnoha odkazy na možnost stažení díla neomezenému počtu uživatelů. Výše škody tak musí být vždy podložena existujícími nebo reálně dosažitelnými okolnostmi, ze kterých je možné dovodit, zda a v jakém rozsahu protiprávní jednání pachatele skutečně zasáhlo do průběhu konkrétního děje vedoucího k určitému zisku.

Spory o autorská práva a především nároky z nich uplatňované se objevují čím dál častěji s rozvojem techniky, nových softwarových řešení a jedná se o spory průřezové celým právním řádem, protože se často jedná i o pracovněprávní spory mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, pokračující jako občanskoprávní a mnohdy končívající jako trestní. S novými technologiemi se právo také setkalo s novými problémy a žádá si především modernizaci procesních postupů a větší předvídatost zákonodárce i soudů. Moderní technologie pak totiž v opačném případě poslouží jen těm, kteří autorské právo porušují a konzervativně postupující orgány činné v trestním řízení budou vždy o krok pozadu.

Závěr

K uchopení celého pojetí ochrany autorského práva fotografa je potřeba osvětlení základních prvků autorských práv, jejich principů a souvislostí tak, jak je popisuje autorský zákon. Záměrem této diplomové práce bylo především přiblížení problematiky vztahu autorského práva a fotografie, charakteristikou fotografie jako autorského díla, užitím tohoto díla a způsobem ochrany fotografa jakožto autora autorského díla.

V úvodní a první části práce jsem uceleně popsala hlavní právní oblasti a aspekty, které se z hlediska autorského práva vážou k fotografii. Kromě právní úpravy autorského práva a jeho principů jsem identifikovala základní práva autora fotografie, která v ochraně a dalším užití hrají důležitou roli. Spolu s druhou a třetí kapitolou přímo o fotografii a fotografovi, tvoří úvodní shrnutí celé problematiky a seznamuje čtenáře s pojmy, které se prolínají celou diplomovou prací. V těchto kapitolách jsem se zaměřila na konkrétní znaky autorského díla a charakteristiky osoby fotografa, která čtenáře vtáhne do děje a vysvětlí mu komplexně základní právní úpravu fotografie a fotografa podle autorského zákona. Fotografie jsem vyhodnotila jako zvláštní druh autorského díla, protože se zde nemusí nutně objevovat prvek originality nebo jedinečnosti. Pokud je totiž autorovým vlastním duševním výtvořem, je v tomto smyslu původní a to bez jakéhokoliv narušení vazby autora k dílu. Nedostatečná znalost práva však někdy může zkomplikovat i postavení fotografa, který sám musí respektovat práva jiných subjektů a pro účinnější ochranu svých autorských děl by měl postupovat s opatrností a věnovat pozornost všem zákonným i smluvním omezením. Ve čtvrté kapitole jsem proto shrnula omezení, která se týkají fotografa a která se dotýkají fotografování cizích věcí a osob. Pátá kapitola je věnována volným užitím a zákonným licencím užití fotografie, která mohou být fotografie přijímána jako zásahy do jejich děl, nicméně si myslím, že zde převažuje zájem veřejnosti na přístup k dílu a důvodem je hlavně veřejný zájem o kulturní a vědecký rozvoj a efektivní využívání tvůrčí činnosti. Způsob, jak může autor fotografie své dílo zhodnotit, nabízí licenční smlouva. Licenci je věnována šestá kapitola, ve které jsem se zaměřila na licenční smlouvu ve vztahu k fotografii a smyslu jejího uzavření pro

fotografy. Jak jsem v této kapitole demonstrovala, občanský zákoník reflektuje vzrůstající význam prostředí internetu v autorském právu a velmi přehledně a uceleně sjednocuje právní úpravu licencí. U fotografie stále více roste význam veřejných licencí a licencí modulárních, jako například Creative Commons. Autor si zde může vybrat z více typů licencí a zvolit si, za jakých podmínek budou moci ostatní jeho dílo užívat. Hlavní výhody podobných licencí spatřuji především v jejich mezinárodní srozumitelnosti, možnosti modularizace v podobě kombinace licenčních podmínek a uživatelsky přívětivou specifikací práv a povinností uživatele díla. V poslední kapitole jsem již přistoupila k prostředkům k právní ochraně fotografa, kde jsem také nastínila možnou preventivní ochranu práv fotografa, která má v autorském právu obzvláště velký význam. S tempem, jakým se služby informační společnosti mění a vyvíjí, je potřeba, aby byla oblast autorských práv, a to především online, detailně upravena a nedocházelo tak k interpretačním a definičním problémům. Na druhou stranu je potřeba vágní obecnost současné úpravy autorského práva nesepnout přesnou a kazuistickou úpravou až příliš.

Situaci ochrany však v dnešní době ztěžuje především technologický pokrok, ve kterém odchází kulturní tradice do pozadí a nahrazuje ji sdělování veřejnosti prostřednictvím internetu. Zpřístupňování a šíření fotografií online tak otevírá otázku, zda naše právní úprava fotografie dostatečně chrání, ale také, zda je připravena na pokroky vědy a techniky v oblasti fotografie. Osobně se domnívám, že je právní úprava ochrany fotografií v České republice dostatečná z hlediska zajištění jejich autorských práv, nabízí autorům široké možnosti pro uplatnění svých nároků a je schopna reagovat na vývoj společensko-technologického prostředí. Případné mezery v právní úpravě autorských práv jsou vyplňovány judikaturou, jejíž příklady jsou prostoupeny celou touto prací a která nové pojmy a situace řeší soudním výkladem pojmů stávajících. V současné době se však autoři fotografií potýkají s porušováním autorských práv především v kyberprostoru a je proto třeba, aby se nespolehali jen na právní úpravu ochrany svých práv, ale aby se naučili sami chránit svá díla technickými prostředky a přizpůsobili se internetovému prostředí. Na internetu je zasahování do autorských práv poměrně jednoduché a český zákonodárce nemohl počítat s tak rozsáhlým porušováním autorských práv v informační společnosti využívající počítačovou síť v každodenních činnostech. Považuji tedy za prioritu budoucnosti autorského práva, aby se soustředilo na vynucování dodržování

autorských práv v kyberprostoru, a to i přes hranice národních států. Nutné také je, aby především zákonodárce a české soudy zapracovaly na aplikovatelnosti a vymahatelnosti autorského práva. Jednáním porušujícím autorská práva není náš systém schopen se efektivně bránit, protože k tomuto porušování dochází ve velkém rozsahu a české soudy nejsou schopny projednat všechny případy dostatečně rychle a účinně. Pachatelé poté ví, že nebudou lehkou potrestáni a podle toho se také chovají. Nepovažuji za žádoucí právní úpravu autorského práva příliš svazovat, ale spíše přimět zákonodárce a soudce k určité předvídavosti v oblasti technologického pokroku a k větší pozornosti na porušování autorských práv v online prostředí.

Nabízí se však i druhý pohled, který jsem reflektovala v kapitole páté, a to ten, že z důvodu společenského i technologického pokroku je v konkrétních případech potřeba nositelům autorskoprávní ochrany práva i omezit. Zásah do jejich práv je potřeba zejména proto, aby nedocházelo ke zpomalení procesu inovace a nebylo příliš omezeno volné šíření informací. Fotografové svou tvorbu v praxi staví na dílu, které již existuje nebo již bylo vyhotoveno někým jiným. Svou přidanou hodnotou ale dodají dílu jedinečnost a mohou tak vzniknout nové formy autorských děl, které jsou pro společnost žádoucí. Takové omezení však vždy musí být v souladu s autorským zákonem.

Závěrem bych ráda dodala, že důsledkem technologického rozvoje jsou i pochybnosti ze strany laické i odborné veřejnosti, co je v online světě dovoleno a co zakázáno. Není to tedy jen právní úprava a vymahatelnost autorských práv, které by si zasloužily více pozornosti, ale také povědomí a vzdělání o autorském právu obecně. Osobně si myslím, že znalosti o autorských právech (převážně na internetu) by měly být takovou samozřejmostí, jako jsou například základní znalosti o dějinách, a měly by být zařazeny mezi všeobecný přehled každého člověka například k výuce o současných dějinách nebo literatuře. Lhostejnost a neznalost některých uživatelů internetu pak totiž vede k rozsáhlému porušování autorských práv za neznalosti možných důsledků.

Seznam zkratek

AZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o znění některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
CC	CreativeCommons
ČR	Česká republika
ES	Evropské společenství
JPEG	Joint Photographic Experts Group
EXIF	Exchangeable image file format
Sb.	Sbírka zákonů
EU	Evropská unie
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
PETA	People for the Ethical Treatment of Animals
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
WWW	World wide web
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

UrhG	Zákon o autorském právu a právu souvisejících Spolkové republiky Německo (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrecht)
Úř. věst.	Úřední věstník

Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*, 2. akt. a rozš. vydání. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-7201-423-4.

CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-4322.

JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-78-3.

JAKL, Ladislav. *Právní ochrana průmyslového a jiného duševního vlastnictví*. 3. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-63-9.

SONTAG, Susan, VANČÁT, Pavel. *O fotografii*. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-471-9.

SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-240-0.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 289. 978-80-7400-673-9.

ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 20. ISBN 978-80-7400-097-3.

ŠULC, Petr, BARTOŠ Aleš. *Autorské právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Pierot, 2012. ISBN 978-80-7353-223-9.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-4.

TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví. : Česká právní ochrana 2*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 41. ISBN 80-7239-198-4.

TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 80-7179-573-5.

VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo : autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-043-7.

Odborné články

DOBEŠ, Petr. *Technické prostředky ochrany autorských práv z pohledu mezinárodního, evropského a českého práva po zásadní novele autorského zákona – 2. část*. Právní rozhledy. 2006, č. 18.

KUPKA, Petr. *Autorské právo z pohledu práva trestního*. Trestněprávní revue. 2003, č. 3.

MAREK, Karel. *Licenční smlouva*. Bulletin advokacie. 2017, č. 12.

MATES, Pavel. Prášková, H. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C. H. Beck, 2013. Právní rozhledy. 2013, č. 23-24.

PROKEŠ, Martin. *O povaze práv autora a jedinečnosti jako znaku autorského díla*. Právní fórum. 2012, č. 7.

SÝKOROVÁ, Pavla. *Svoboda panoramatu při ochraně architektonických děl*. Právní rozhledy. 2015, č. 23-24.

TELEC, I. *Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva*. Bulletin advokacie. 2001, č. 3.

TELEC, Ivo. *Autorské právo k fotografiím podle nového autorského zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 12.

TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Je zákaz převoditelnosti majetkových autorských práv překážkou?*. Právní rozhledy. 2016, č. 12.

TULÁČEK, Jan. *Porušení autorského práva a plagiát*. Bulletin advokacie. 2004, č. 11-12.

Právní předpisy a legislativní dokumenty

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, ve znění revizí – Revidovaná úmluva bernská – RÚB (vyhláška č. 133/1980 Sb.).

Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), StF BGBl Nr. 111/1936.

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. New York, 1966.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění), CELEX 32009L0024.

Všeobecná deklarace lidských práv. b.m.: Společnost pro lidská práva, 1968.

Zákon č. 121/2000 Sb., zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, a č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví.

Zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

Nález Ústavního soudu č. 69/06 ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. N 186/43 SbNU 129.

Naruto vs. Slater: United States Court of Appeal for the Ninth Circuit, April 23, 2018. No. 16-15469 D.C. No. 3:15-cv-04324- WHO OPINION. Retrieved April 24, 2018.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 8.6.2016, sp- zn. 3 As 118/2015-34.

Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 24.01.2002, sp. zn. I ZR 102/99.

Rozhodnutí Spolkového soudního dvora, sp. zn. I ZR 311/98 ze dne 5. 7. 2001 "Spiegel – CDROM". Dostupné v GRUR – Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, 2002.

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 89 T 69/2013.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19.5.2015, sp. zn. 11A 77/2012-38.

Rozsudek Zemského soudu v Mnichově ze dne 30.9.1999, sp. zn. 7 O 8900/99.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.8.011, sp. zn. 30 Cdo 3732/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014.

Usnesení Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 7. března 2013. Eva-Maria Painer proti Standard VerlagsGmbH a další. [online] Sp. zn. C-145/10. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?&num=C-145/10>

Internetové zdroje

BENEŠ, Marek. *Autorské právo*. In: patentnarozum.eu [online]. 2015. [cit. 10.6.2018]. Dostupné z: <https://patentnarozum.eu/lekce/autorske-pravo>

BERAN, Vojtěch. *Hmotný nosič díla výtvarného umění a autorskoprávní omezení jeho vlastníka*. In: epravo.cz [online]. 3.6.2015. [cit. 8.7.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/hmotny-nosic-dila-vytvarneho-umeni-a-autorskopravni-omezeni-jeho-vlastnika-97756.html>

BERAN, Vojtěch. *Problematika (ne)převoditelnosti majetkových autorských práv v České republice*. In: epravo.cz [online]. 1.3.2016. [cit. 8.7.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-neprevoditelnosti-majetkovych-autorskych-prav-v-ceske-republice-100478.html>

Betbéder and Schwalbé C. Mayer and Pierson [online]. Court of Cassation. 21 November 1862, Primary Sources on Copyright (1450-1900), eds L. Bently & M. Kretschmer. [cit. 27.4.2018]. Dostupný z: http://www.copyrighthistory.org/cam/tools/request/showRecord.php?id=record_f_1862

CreativeCommons: *Varianty licence na stránkách CreativeCommons*. [online]. Dostupné z: <https://www.creativecommons.cz/licence-cc/varianty-licence/>

CULLEN, Michael S. *Verhüllung des Reichstags Dieses erste deutsche Sommermärchen*. *Tagesspiegel*. [online] 20.6.2015. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/kultur/verhuellung-des-reichstags-dieses-erste-deutsche-sommermaerchen/11945224.html>

David Černý: *Entropa*. [online] Oficiální stránky galerie DOX. Dostupné online na <https://www.dox.cz/en/exhibitions/entropa-david-cerny>

DOLEJŠÍ, Tomáš. *Jak je to s autorstvím ve fotografii?* In: Fotorádce.cz [online]. 6.11.2014. [cit. 12.6.2018]. Dostupné z: <https://www.fotoradce.cz/jak-je-to-s-autorstvim-ve-fotografii>

ELIÁŠEK, Martin. *Stanovení škody u počítačového pirátství.* In: Právní prostor [online]. 2.2.2015. [cit. 10.7.2018]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/judikatura/trestni-pravo/stanoveni-skody-u-pocitacoveho-piratstvi>

HARVÁNEK, Zdeněk. *Autorské právo v praxi.* In: Dilia.cz. [online]. 7.2.2014. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <http://www.dilia.cz/index.php/component/k2/item/8431-autorske-pravo-v-praxi>

KAČÍREK Michal. *Právo dílo užít.* In: Autorske-pravo.info [online]. 6.7.2018. [cit. 8.7.2018]. Dostupné z: <http://autorske-pravo.info/pravo-dilo-uzit/>

KLESLA Jan. *Na web Ulož.to míří vlna žalob. Pirátské stahování ale v Česku přežije.* In: Hospodářské noviny. [online] 14.4.2014. [cit. 16.8.2018] Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-62020760-na-web-uloz-to-miri-vlna-zalob-piratske-stahovani-ale-v-cesku-prezije>

PLUHAŘ, Adam. *Za zneužití podoby Ještědu padla stotisícová pokuta, mohou přibýt další.* In: Právní rádce. [online] 13.9.2011. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/za-zneuziti-podoby-jestedu-hrozi-statisicove-pokuty-pdt-domaci.aspx?c=A110913_1650779_liberec-zpravy_kol

POKORNÝ, Marek. *Prodáváte fotky mých děl? Platíte, žádá autor Tančícího domu.* In: Zprávy aktuálně. [online] 2015. [cit. 6.7.2018]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/fotite-muj-tancici-dum-zaplatte-zada-architekt-milunic/r~1d3d0f8a1f3311e59f530025900fea04/>

POKORNÝ, Marek. *Zveřejnil fotku zloděje, musí platit. To mám místo poděkování, zlobí se majitel ukradeného kola.* In: Aktuálně.cz. [online]. 13.9.2017. [cit. 10. 7. 2018]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/dopadl-zlodeje-kola-kdyz-zverejnil-jeho-fotku-dostal-za-to-p/r~7d407b0c989811e7a0c50025900fea04/>

Shutterstock: *Jak citovat fotografii.* In: Shutterstock.com [online]. [cit. 5.6.2018.] Dostupné z: <https://www.shutterstock.com/cs/support/article/Jak-citovat-fotografii>

SLÁMA, David. *Fotografie: autorské právo a právo na ochranu osobnosti*. In: digiarena.e15.cz [online]. 12.12.2010. [cit. 9.7.2018]. Dostupné z: https://digiarena.e15.cz/fotografie-autorske-pravo-a-pravo-na-ochranu-osobnosti_3

SUCHÁNEK, Ondřej. *Fotografie a licence Creative Commons*. In: Fakulta elektrotechnická, ČVUT. [online]. 21.4.2012. [cit. 14. 7. 2018]. Dostupné z: https://cw.fel.cvut.cz/old/_media/courses/a7b33dif/sinlavy/suchaon4_esej.pdf

TELEC, Ivo. *Zakázané tažení a nebezpečná situace na elektronických úložištích dat*. [online] Bulletin Advokacie, 2015. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakazane-tezeni-a-nebezpecna-situace-na-elektronickych-ulozistich-dat?browser=mobi>

Tisková zpráva č. 132/11 SDEU ze dne 1. prosince 2011. Lucemburk. Dostupné online z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2011-12/cp110132cs.pdf>

Ulož.to. *Pravidla oznámení upravující podstatné náležitosti uživatelského hlášení ohledně obsahu umístěného na Serveru (část Všeobecných smluvních podmínek užívání služeb Poskytovatele)*. [online] Dostupné z: <https://uloz.to/podminky/pravidla-oznameni>

Úřad pro ochranu osobních údajů. *ÚOOÚ by pokutu v případě ekolo.cz znovu neudělil*. In: Uoou.cz. [online]. 3.10.2017. [cit. 14. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/uoou-by-pokutu-v-pripadu-ekolo-cz-znovu-neudelil/d-27149>

VŠETEČKA, Roman. *Fotografovat okolí si můžete i nadále, Evropský parlament to nezmění*. In: Technet.cz. [online]. 9. 7. 2015. [cit. 8. 7. 2018]. Dostupné z: https://technet.idnes.cz/autorska-prava-svoboda-panoramatu-evropsky-parlament-ple/tec_technika.aspx?c=A150709_101925_tec_technika_vse

Abstrakt

Cílem této diplomové práce s názvem „Fotografie jako autorské dílo a ochrana autorských práv fotografa“ je popsat základní východiska a charakteristiky současné právní úpravy autorského díla, konkrétně fotografie. Komplexní právní úpravu fotografie český právní řád neobsahuje a práce se tak uceleně věnuje jednotlivým aspektům autorského práva týkající se charakteristiky fotografie jako autorského díla, práv fotografa či nároků na ochranu jeho autorských práv. Práce vychází především z komentářové literatury k autorskému zákonu, předpisů autorského práva na vnitrostátní, mezinárodní i evropské úrovni. V neposlední řadě bylo čerpáno také z rozhodnutí českých i zahraničních soudů z důvodu rychlého rozvoje autorského práva v informační společnosti a nedostatečné úpravy současné legislativy. Vzhledem k zálibě autorky práce k fotografii je práce doplněna osobními postřehy z fotografické praxe.

Text diplomové práce je rozdělen na sedm kapitol, z nichž první se věnuje autorskému právu obecně, jeho principům, základním pojmům a okamžiku vzniku autorského práva. Kapitola druhá se již zaměřuje na fotografii a rozebírá, co je předmětem ochrany autorského práva. Třetí kapitola se zabývá autorem fotografie a vymezuje, za jakých podmínek vzniká autorství. Současně osvětluje pojmy jako dílo anonymní, pseudonymní, zaměstnanecké nebo okolnosti vzniku díla několika spoluautorů. Kapitola čtvrtá se dotýká fotografování cizích věcí a osob, tedy omezení fotografa, která musí sám respektovat. Pátá kapitola pojednává o volných užitích a zákonných licencích užití fotografie, které představují zákonné omezení autorského práva. V šesté kapitole se pojednává o licenci, především o specifikách licence k fotografii a smyslu uzavírání takových smluv. Poslední, sedmá, kapitola komplexně vymezuje možnosti ochrany fotografa, a to nejen právní, ale i faktické. V závěrečné části práce jsou kriticky shrnuty závěry, ke kterým autorka práce dospěla ve vztahu k právní úpravě fotografie v České republice. Hlavním výstupem práce je shrnutí právních vztahů ve fotografii, které bude nejen detailně propracovaným ucelením právní úpravy, ale také srozumitelným vysvětlením fungování autorskoprávních vztahů pro odbornou veřejnost.

Abstract

The objective of the master's thesis called 'Photograph as the copyright and copyright protection of photographer' is to describe the basic foundations and characteristics of the current regulation of copyright work, specifically of photography. The Czech legal system do not contain a complex regulation of photography; therefore, the thesis deals with the individual aspects of copyright law related to the characterisation of photographs as a copyright work, the rights of photographers or their rights related to the protection of their copyright. The thesis is based primarily on copyright law commentaries, copyright regulation on the Czech, international and European level and on the decisions of both Czech and foreign courts due to rapid development of copyright law in the information society and the inflexibility of the current legislation. Due to the author's interest in photography, the thesis is enriched with personal observations from her own experience with photography.

The thesis is divided into seven chapters. The first deals with the general description of copyright, its principles, basic concepts and the moment of copyright formation. Chapter two focuses on photography and discusses the subject of copyright protection. Chapter three deals with authorship of photography, defines under which conditions does the authorship arise and explains concepts such as anonymous work, pseudonymous work, employee work or the circumstances of the creation of a co-authors' work. Chapter four discusses the issue of photographs of third persons and their belongings that is the limitations of the photographer, which he must respect. Chapter five looks into free use and compulsory licences of photography use, which constitute the legal limitations of copyright. Chapter six deals with licences, particularly with the specifics of photography licences and the reasons to conclude such contracts. Finally, chapter seven comprehensively summarises the options of legal, but also factual, protection of a photographer. The final part of the thesis outlines the conclusions the author has reached regarding the regulation of photography in the Czech Republic. The main output of the thesis is a summary of copyright law relations in the area of photography, which is not only a detailed

elaboration of the regulation but also an comprehensive explanation of copyright law for specialist in this field.

Klíčová slova

Fotografie

Autorské právo

Ochrana autorských práv

Keywords

Photograph

Copyright law

Copyright protection

Název

Fotografie jako autorské dílo a ochrana autorských práv fotografa

Title

Photograph as the copyright and copyright protection of photographer